

2011

Հայաստանի տնտեսական զեկույց

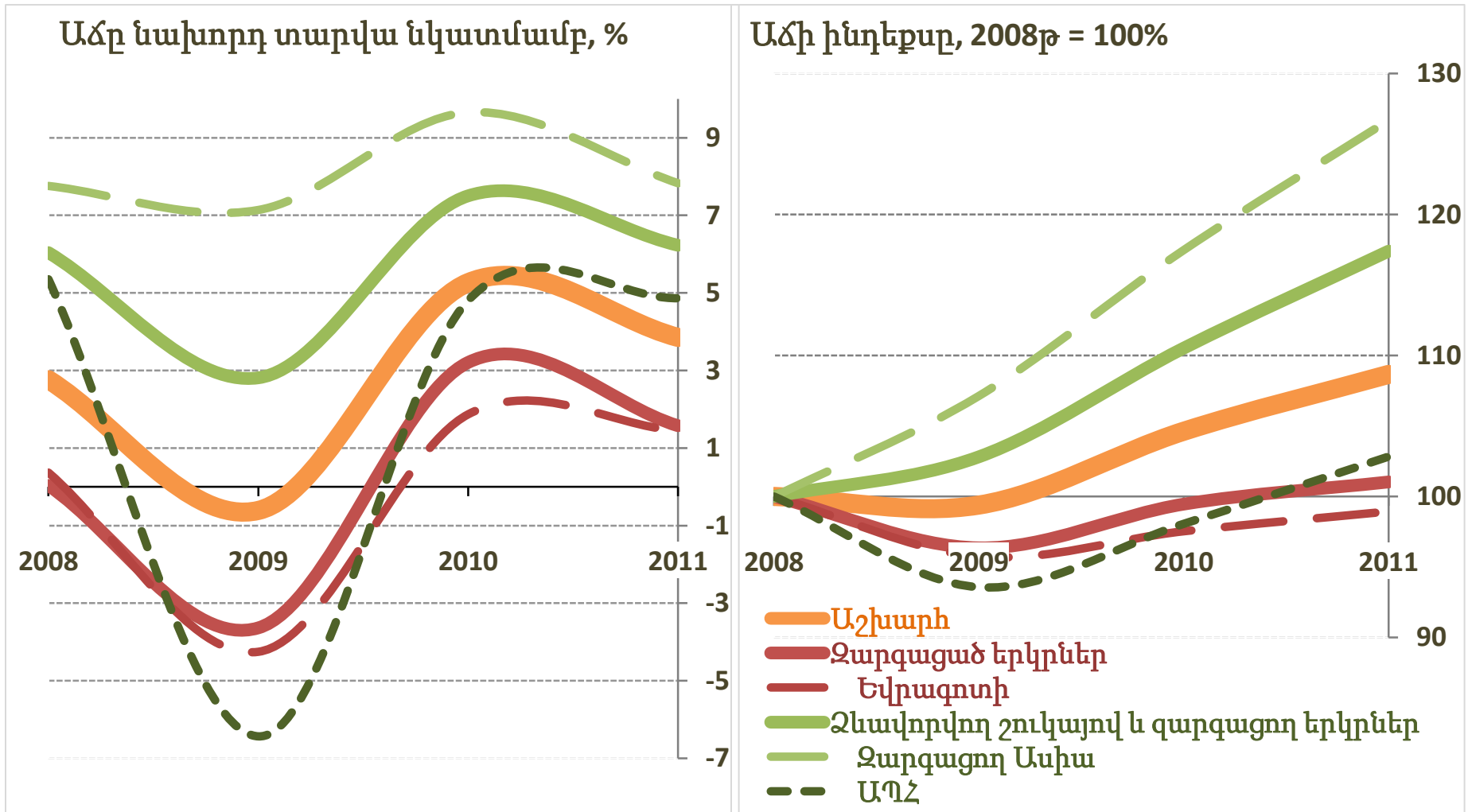

Հոկտեմբերի 26, 2012
Երևան, Արմենիա Մարիոթ հյուրանոց

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ

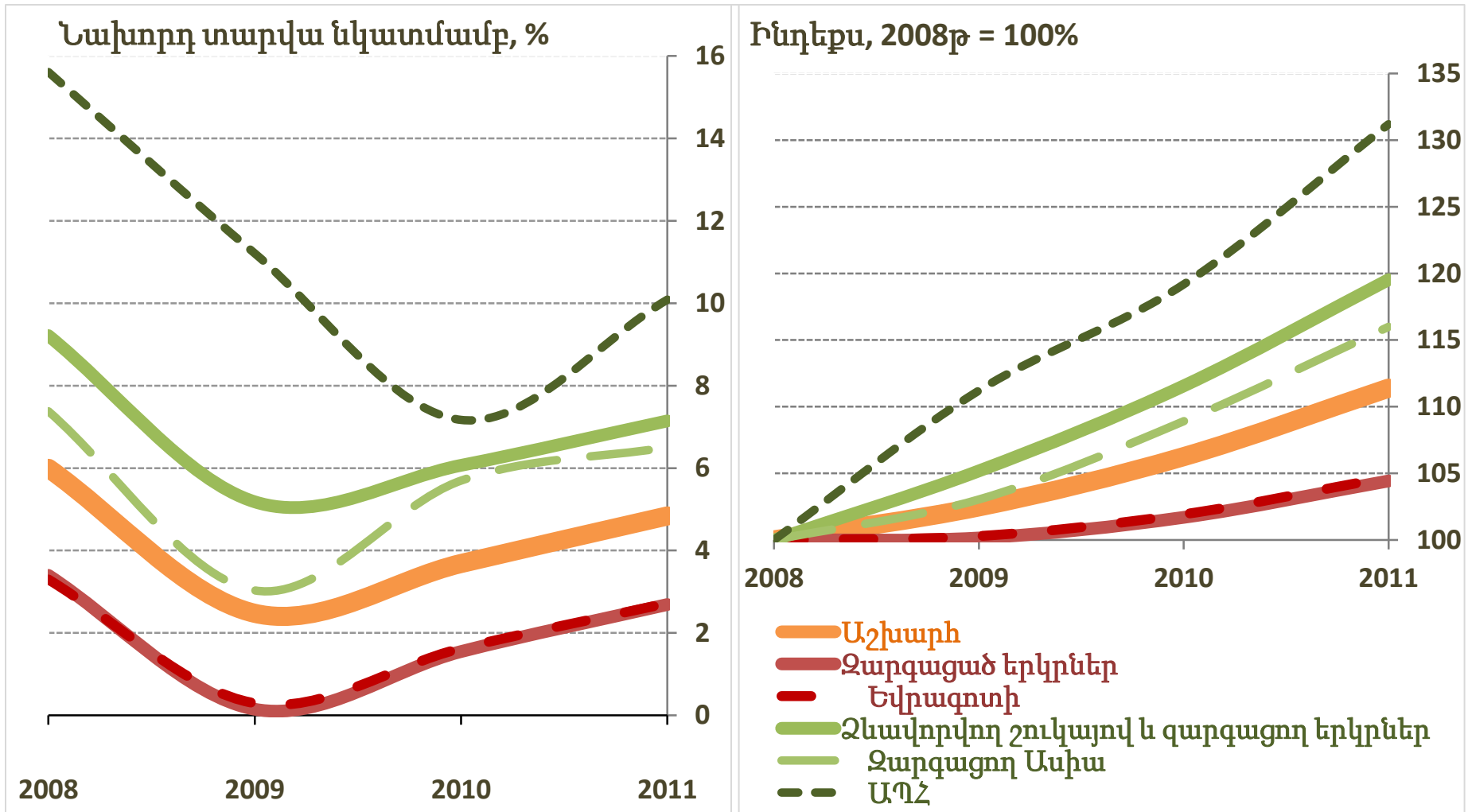
- Համաշխարհային տնտեսության վերականգնումը
- Տնտեսական աճը Հայաստանում
- Ընթացիկ միտումներ և կանխատեսումներ

Համաշխարհային տնտեսության աճը 2008-2011թթ.

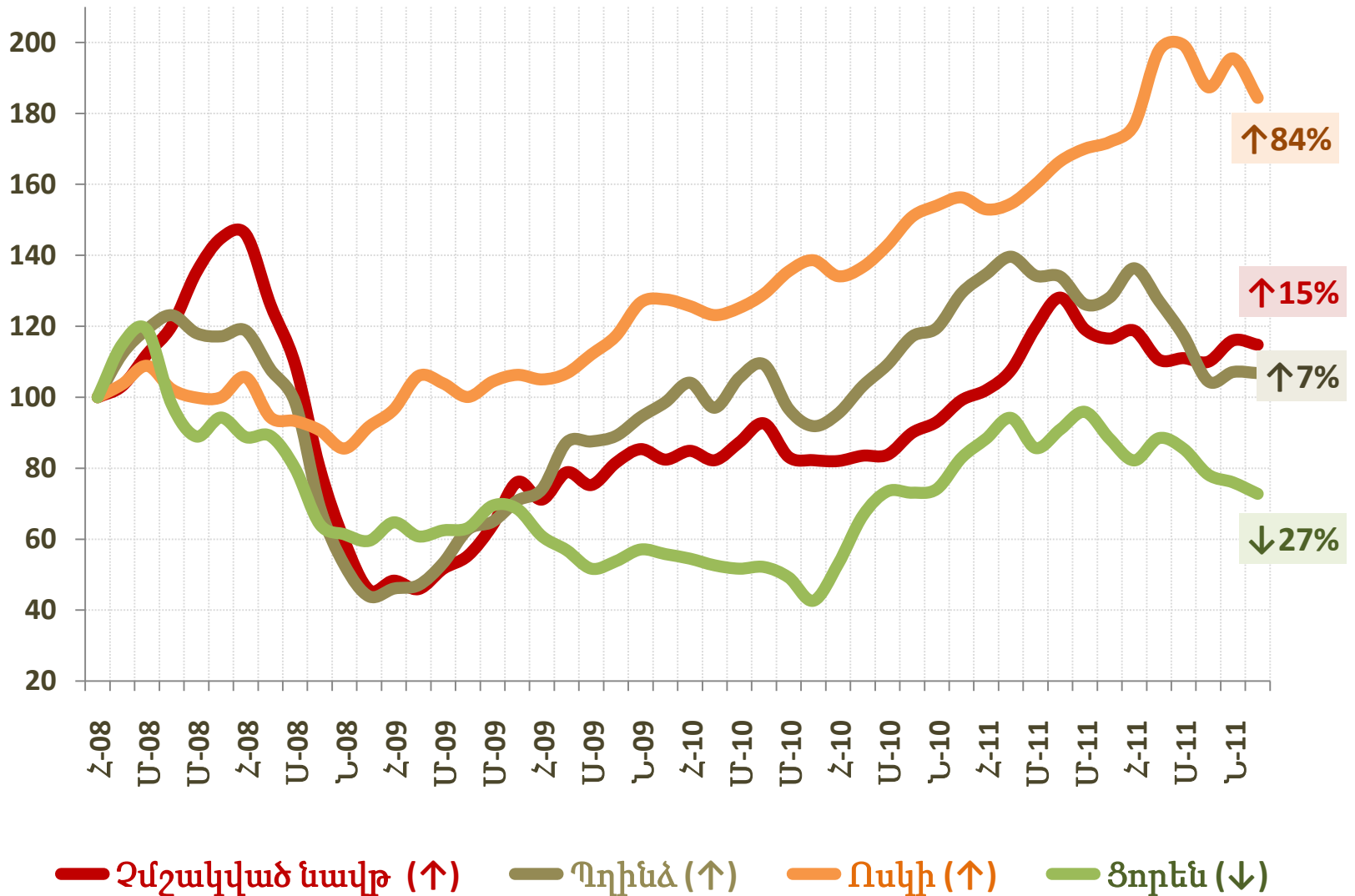
Աղբյուրը՝ ԱՄՀ և ՏԶՀԿ

Սպառողական գների դինամիկան 2008-2011թթ.

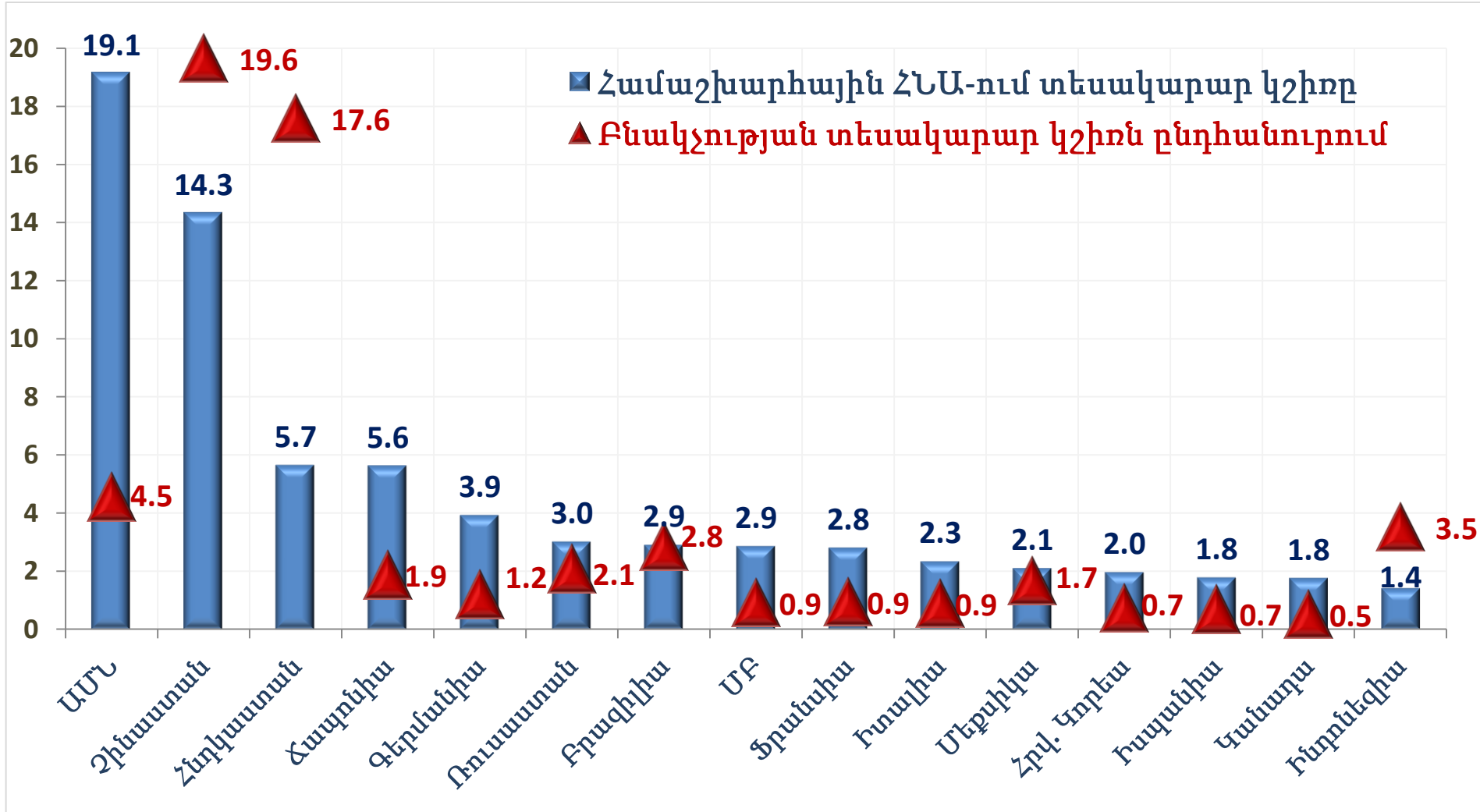

Աղբյուրը՝ ԱՄՀ և ՏՋՀԿ

Նավթի, պղնձի, ոսկու և ցորենի գների դինամիկան 2008-2011թթ. (2008 հունվ=100%)

Խոշորագույն տնտեսությունների մասնաբաժինները համաշխարհային ՀՆԱ-ում (ԳՀ-ով ճշգրտված) և բնակչության տեսակարար կառուցվածքում 2011-ին*, %

Աղբյուրը՝ ԱՄՀ և ՏՀՀԿ

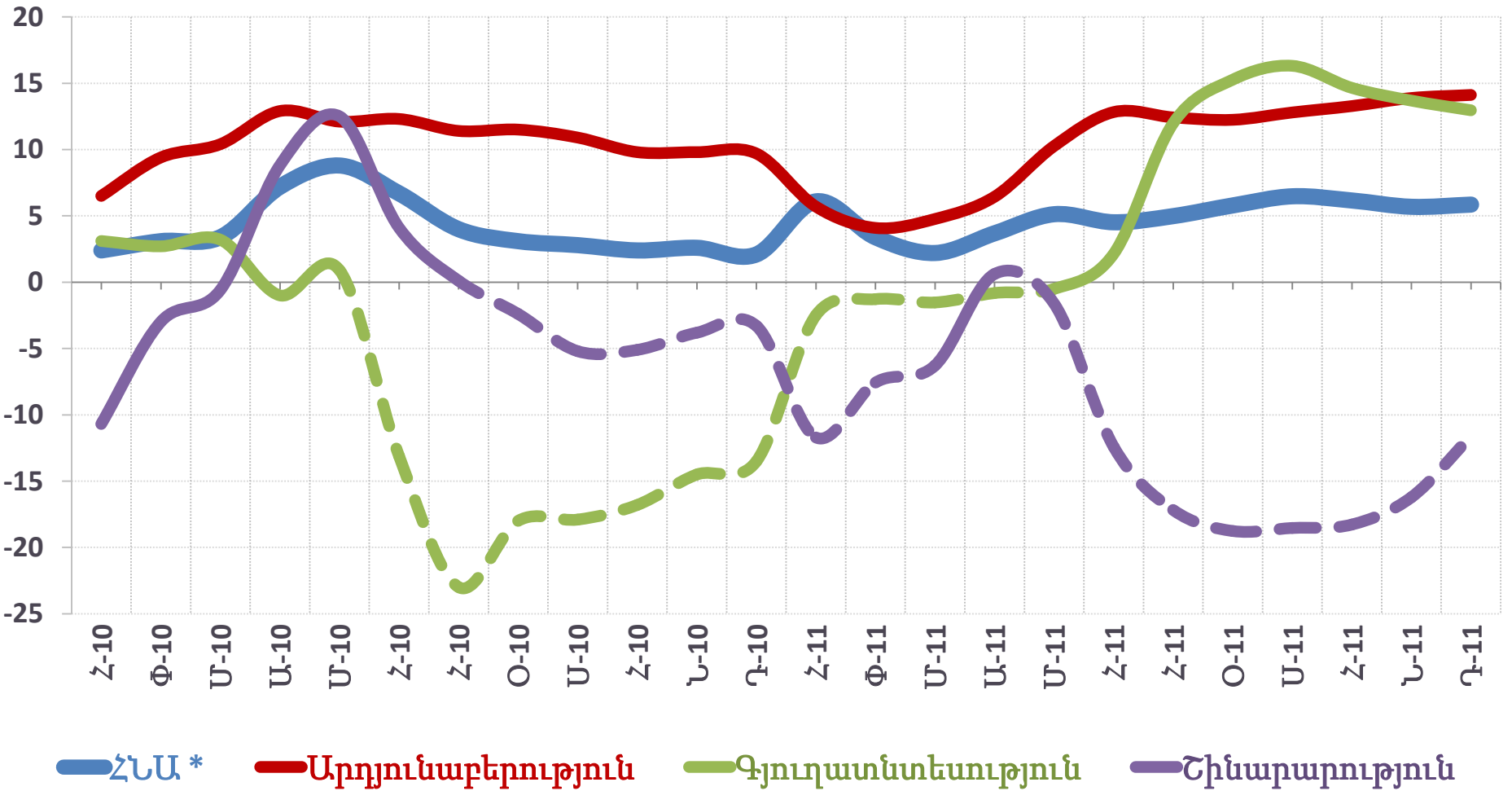
* Տվյալները ներառում են գնահատականներ

Տնտեսական աճը Հայաստանում 2008-2011թթ, %

	2008	2009	2010	2011	2011-ի իրական մակարդակը 2008-ի համեմատ
ՀՆԱ	6.9	-14.1	2.2	4.7	91.9
Արդյունաբերություն	2.1	-6.9	9.2	13.5	115.4
<i>Մշակող</i>	<i>0.9</i>	<i>-7.1</i>	<i>12.1</i>	<i>13.4</i>	<i>118.1</i>
<i>Հանքարդյունահանում</i>	<i>3.8</i>	<i>6.3</i>	<i>22.8</i>	<i>22.5</i>	<i>159.9</i>
<i>Էներգետիկա և ջուր</i>	<i>4.6</i>	<i>-13.3</i>	<i>-6.3</i>	<i>6.3</i>	<i>86.3</i>
Գյուղատնտեսություն	3.3	6.0	-16.0	13.7	101.3
Շինարարություն	11.3	-41.6	3.3	-12.5	52.8
Ծառայություններ	4.8	-3.3	4.1	4.9	105.6
Զուտ հարկեր	17.1	-22.5	13.4	4.3	91.6

Տնտեսության հիմնական ոլորտների զարգացումները 2010-2011թթ. (նախորդ ամսվա համեմատ, %)

- Գյուղատնտեսություն՝ 1 տարի անկում (Հնս 10 – Մայ 11)
- Շինարարություն՝ 1 տարի 4 ամիս անկում (Օգս 10 – Դեկ 11, բացի Ապր 11)

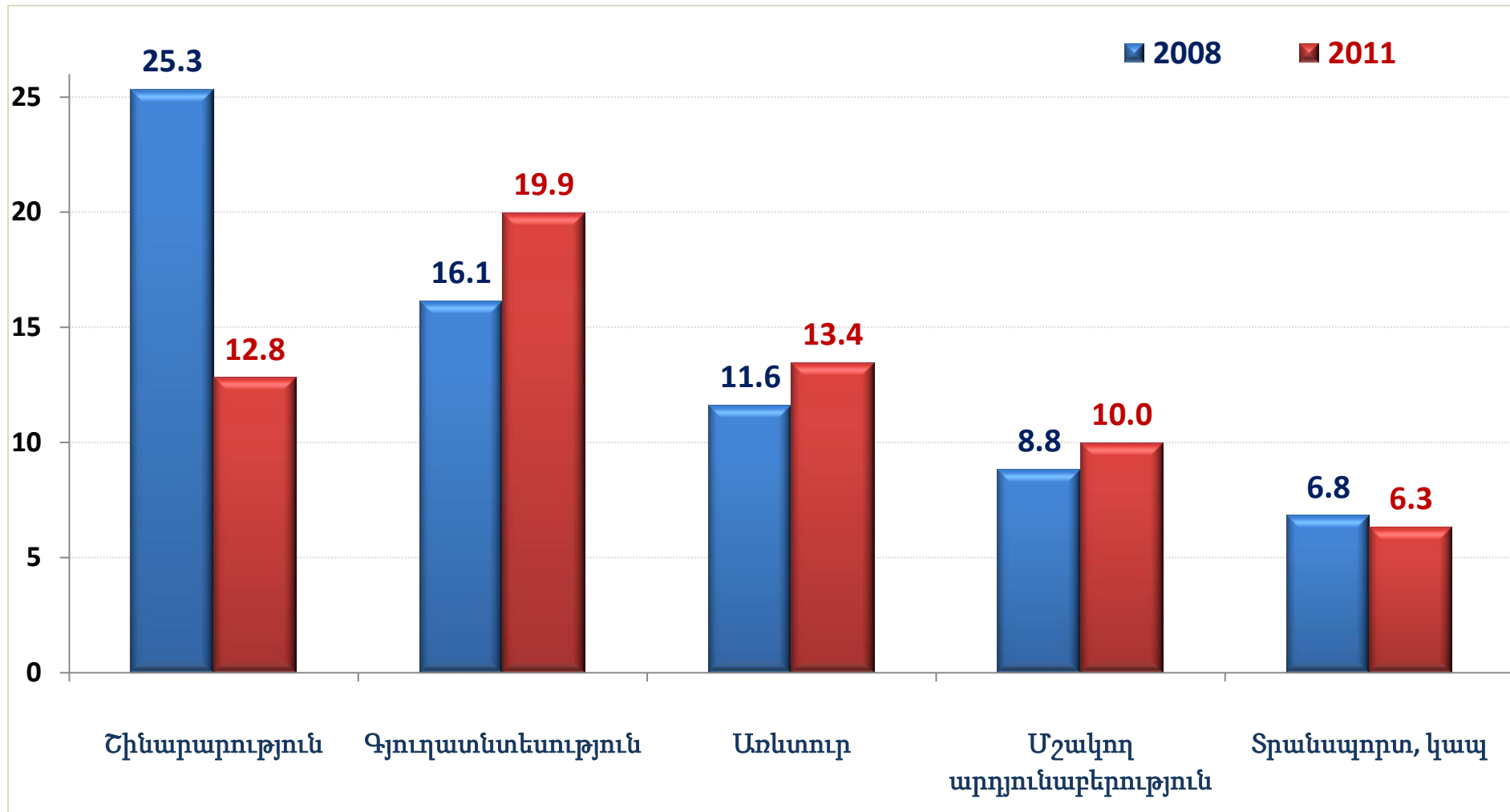
*2011-ից որպես ՀՆԱ-ի իրական աճի արտահայտիչ ներկայացված է ՏԱՅ-ը:

Տնտեսական աճը Հայաստանում 2008-2011թթ, %

	2008	2009	2010	2011	2011-ի իրական մակարդակը 2008-ի համեմատ
ՀՆԱ	6.9	-14.1	2.2	4.7	91.9
Արդյունաբերություն	2.1	-6.9	9.2	13.5	115.4
<i>Մշակող</i>	0.9	-7.1	12.1	13.4	118.1
<i>Հանքարդյունահանում</i>	3.8	6.3	22.8	22.5	159.9
<i>Էներգետիկա և ջուր</i>	4.6	-13.3	-6.3	6.3	86.3
Գյուղատնտեսություն	3.3	6.0	-16.0	13.7	101.3
Շինարարություն	11.3	-41.6	3.3	-12.5	52.8
Ծառայություններ	4.8	-3.3	4.1	4.9	105.6
Զուտ հարկեր	17.1	-22.5	13.4	4.3	91.6

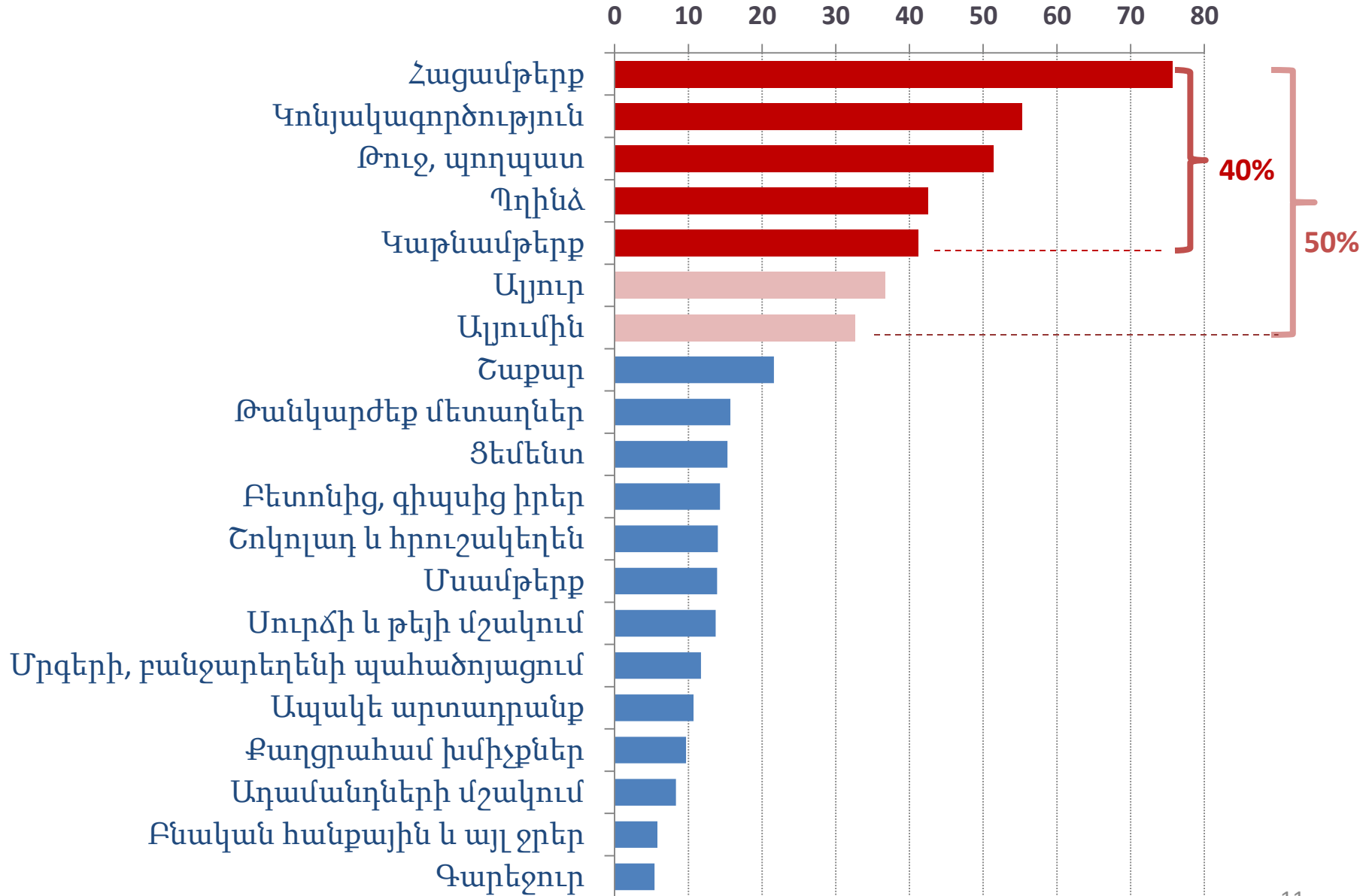
ՀՆԱ-ի
2.9%

Հիմնական ճյուղերի կշիռը ՀՆԱ-ում 2008 և 2011թթ, %

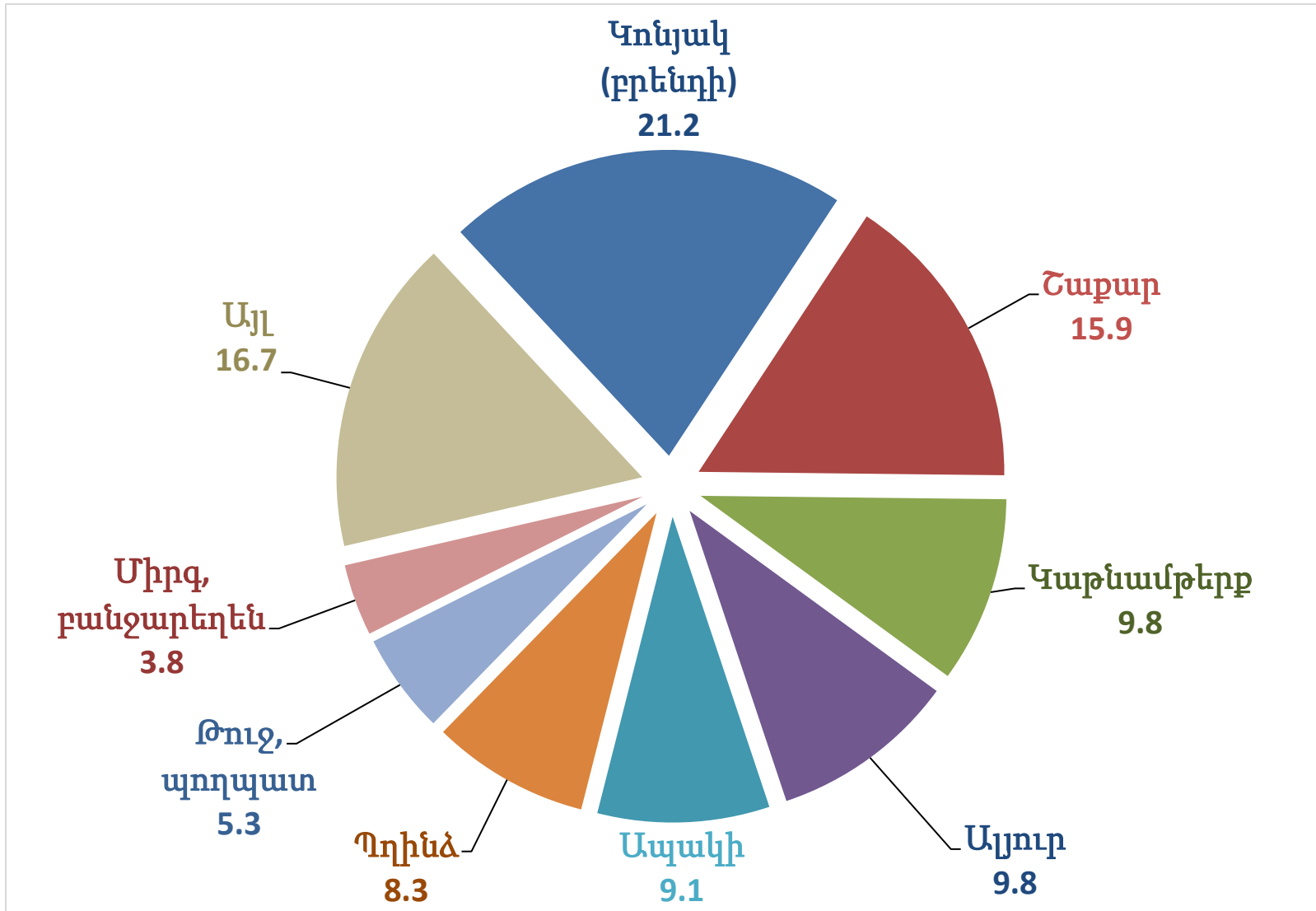

Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ և ՏՁՀԿ

Մշակող արդյունաբերության 20 խոշոր ենթամիջոցները (արտադրությունները) 2011-ին թողարկման տեսանկյունից (մլրդ դրամ)

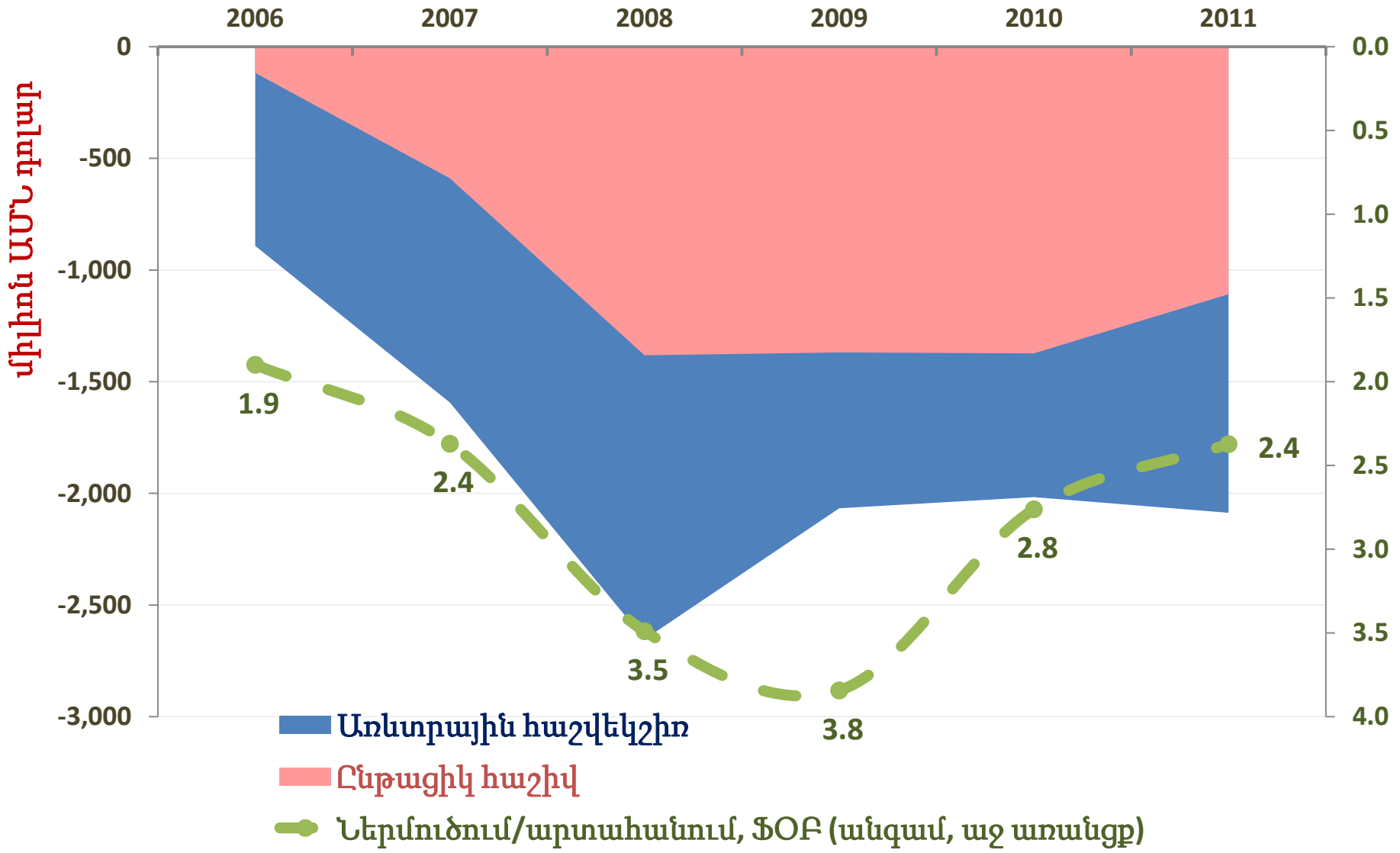
2011-ին մշակող արդյունաբերության ածն ապահոված հիմնական ենթաճյուղերը (% ընդհանուր աճի մեջ)

Մշակող արդյունաբերության հիմնական ենթաճյուղերի թողարկման և աճի տվյալները 2011 թվականին

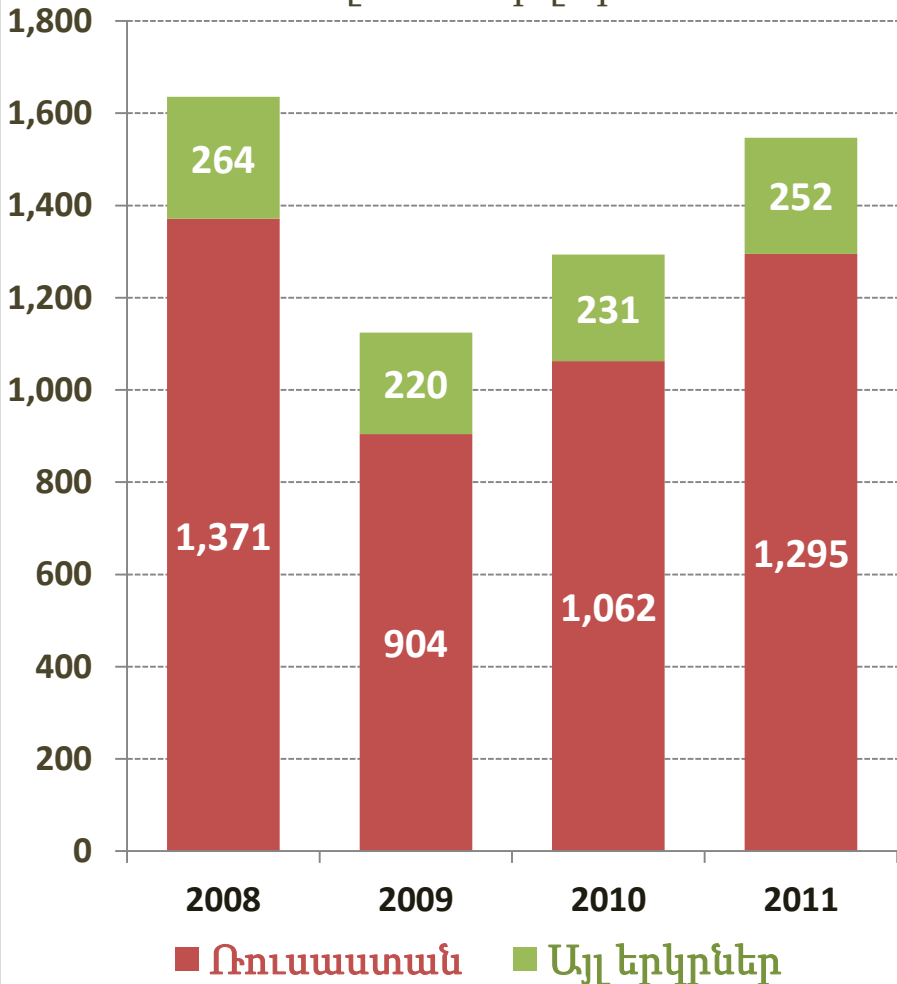
	Թողարկումը մլրդ դրամ	Աճը %	Նպաստը աճին %-ային կետ
Ընդամենը	640.1	13.2	13.2
Հաց	75.6	-0.4	-0.1
Կոնյակ (բրենդի)	55.2	38	2.8
Թուջ, պողպատ	51.3	7.6	0.7
Պղինձ	42.5	16.7	1.1
Կաթնամթերք	41.1	21.6	1.3
Ալյուր	36.6	27.5	1.3
Ալյումին	32.6	3.0	0.2
Շաքար	21.6	141.9	2.1
Թանկարժեք մետաղներ	15.7	28.6	0.4
Ցեմենտ	15.3	-13.2	-0.4
Բետոնից, գիպսից իրեր	14.3	-13.2	-0.4
Շոկոլադ և հրուշակեղեն	14	14.4	0.3
Մսամթերք	13.9	11.5	0.3
Մրգեր, բանջարեղեն	11.7	31.1	0.5
Ապակե արտադրանք	10.7	71.6	1.2
Աղամանղների մշակում	8.3	35.1	0.3

Հայաստանի տնտեսության արտաքին հաշվեկշիռները 2006-2011թթ (մլն ԱՄՆ դոլար)

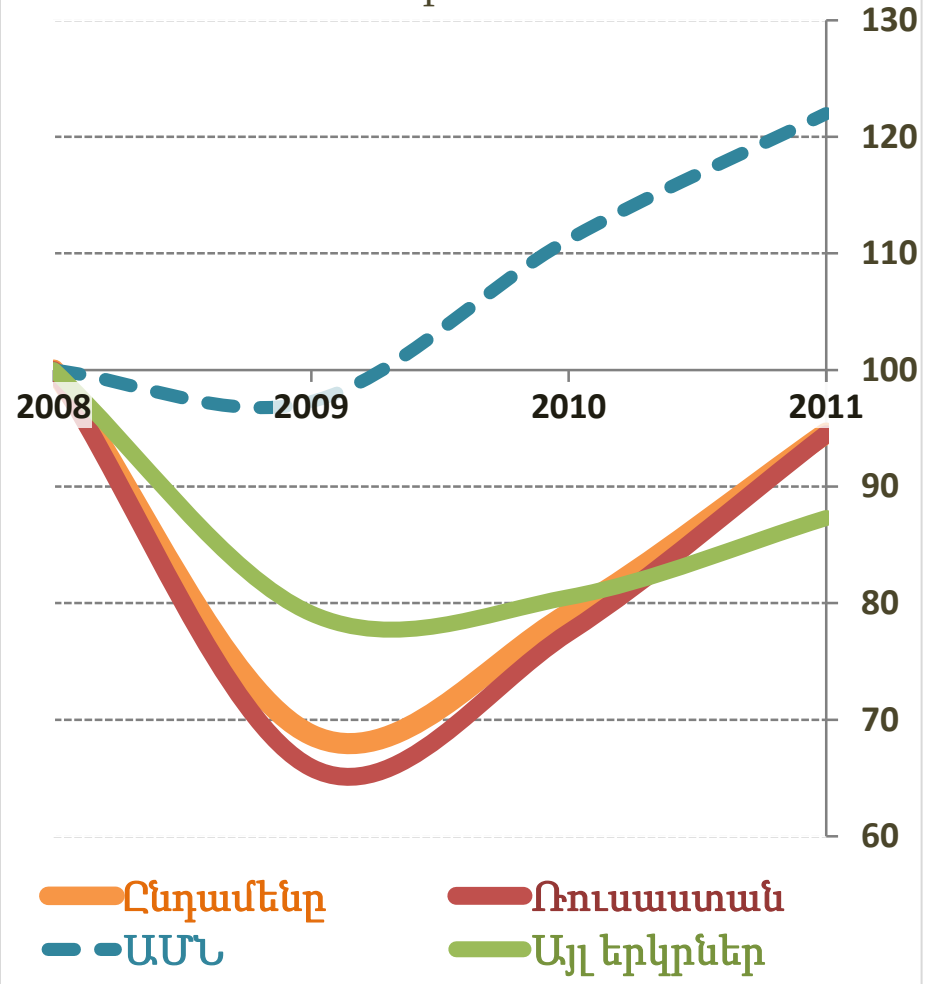

Ոչ առևտրային դրամական փոխանցումների ներհուսքը Հայաստան *

Ընդամենը փոխանցումներ
մլն ԱՄՆ դոլար

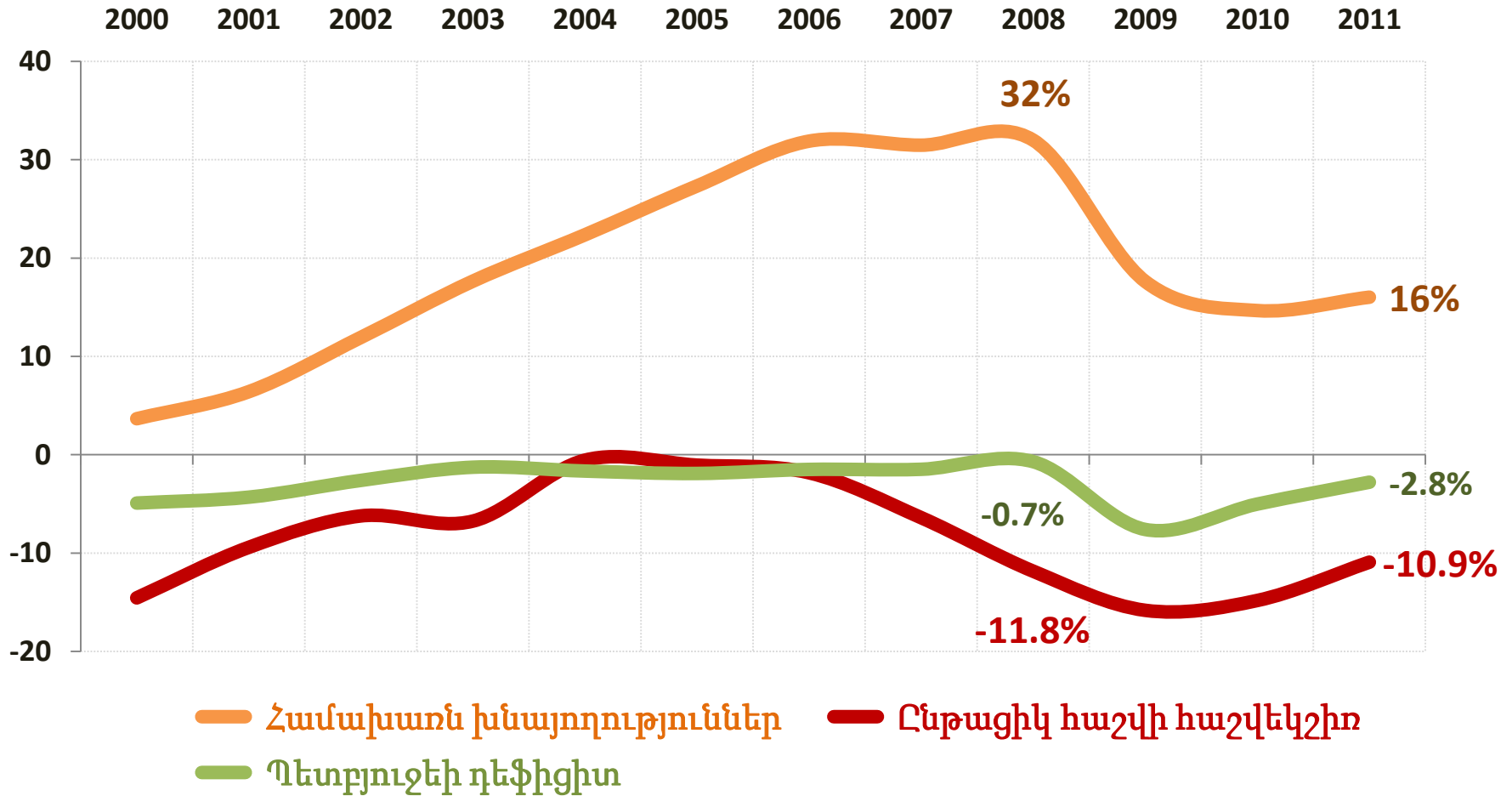

Աճի ինդեքսը
2008թ = 100%

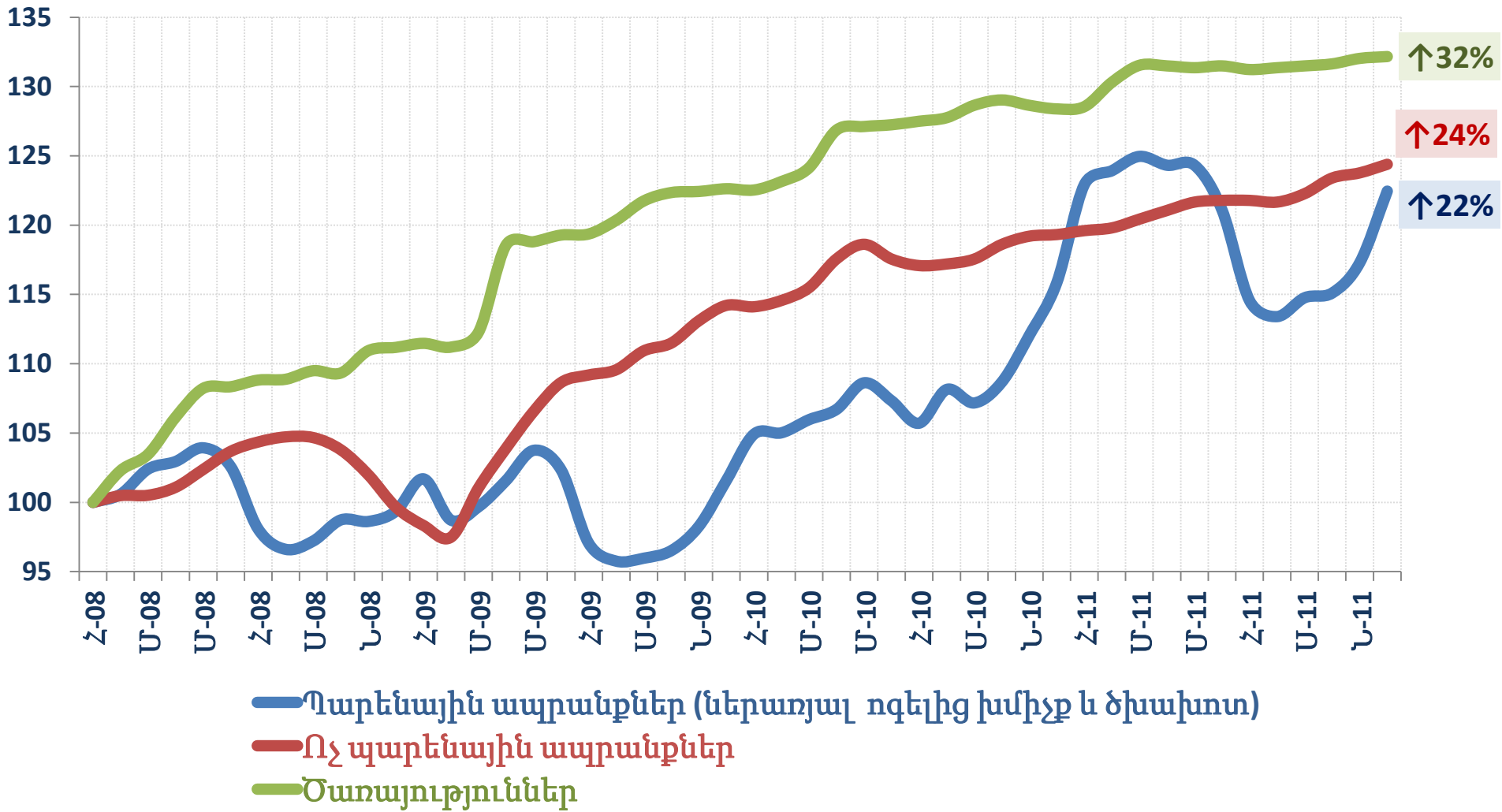
* Ֆիզիկական անձանց կողմից կատարվող չփոխհատուցվող փոխանցումներ և արտագնա աշխատանքից եկամուտներ

Պետական և արտաքին հաշվեկշիռներն ու համախառն խնայողությունները Հայաստանում 2000-2011թթ. (% ՀՆԱ-ի նկատմամբ)

Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ և ՏԶՀԿ

Սպառողական գների դինամիկան 2008-2011 թվականներին (2008-ի հունվ=100%)

Հայաստանի տնտեսական ակտիվության միտումները 2012 թվականի հունվար-սեպտեմբերին

	Հունվար-Սեպտ 2011-ի նկատմամբ
Տնտեսական ակտիվություն (ՏԱՑ)	↑ 7.6%
Արդյունաբերություն	↑ 11.6%
Գյուղատնտեսություն	↑ 10.5%
Շինարարություն	↓ -2.0%

Աղբյուրը՝ ՀՀ ԱՎԾ

Հայաստանի հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշների կանխատեսումներն ըստ ԱՄՀ-ի, ԱԶԲ-ի և ՀՀ Կառավարության, %

	2011	2012			2013			2014	
	փաստ.	ԱՄՀ	ԱԶԲ	ԲՈՒ	ԱՄՀ	ԱԶԲ	ՄԺԾԾ	ԱՄՀ	ՄԺԾԾ
Տնտեսական աճ	4.7	3.8	3.8	4.2	4.0	4.2	4.5	4.0	4.8
Գնաճ (միջին)	7.7	4.0	4.1	4.1	4.2	4.5	4.3	4.0	3.9
Ընթացիկ հաշիվ/ՀՆԱ	-11.0	-11.0	-11.2	-9.8	-9.5	-10.0	-8.9	-8.4	-7.5
Արտահանման աճ	32.6	8.3	8.0	13.5	8.3	11.0	10.5	6.9	9.0
Ներմուծման աճ	14.3	4.9	4.5	5.2	3.0	6.0	6.0	4.2	5.0

ԱՄՀ՝ Արժույթի միջազգային հիմնադրամ (ապրիլ, 2012)

ԱԶԲ՝ Ասիական զարգացման բանկ (ապրիլ, 2012)

ԲՈՒ՝ ՀՀ Կառավարության 2012 թվականի Բյուջետային ուղերձ

ՄԺԾԾ՝ ՀՀ Կառավարության 2012-2014թթ. պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագիր

ԱՐՏԱՀԱՆՈՂՆԵՐԻ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

- Արտահանման փոփոխությունը
- Ներդրումներ և զբաղվածություն
- Զարգացման խոչընդոտներ և սպասումներ

Հետազոտության մասին

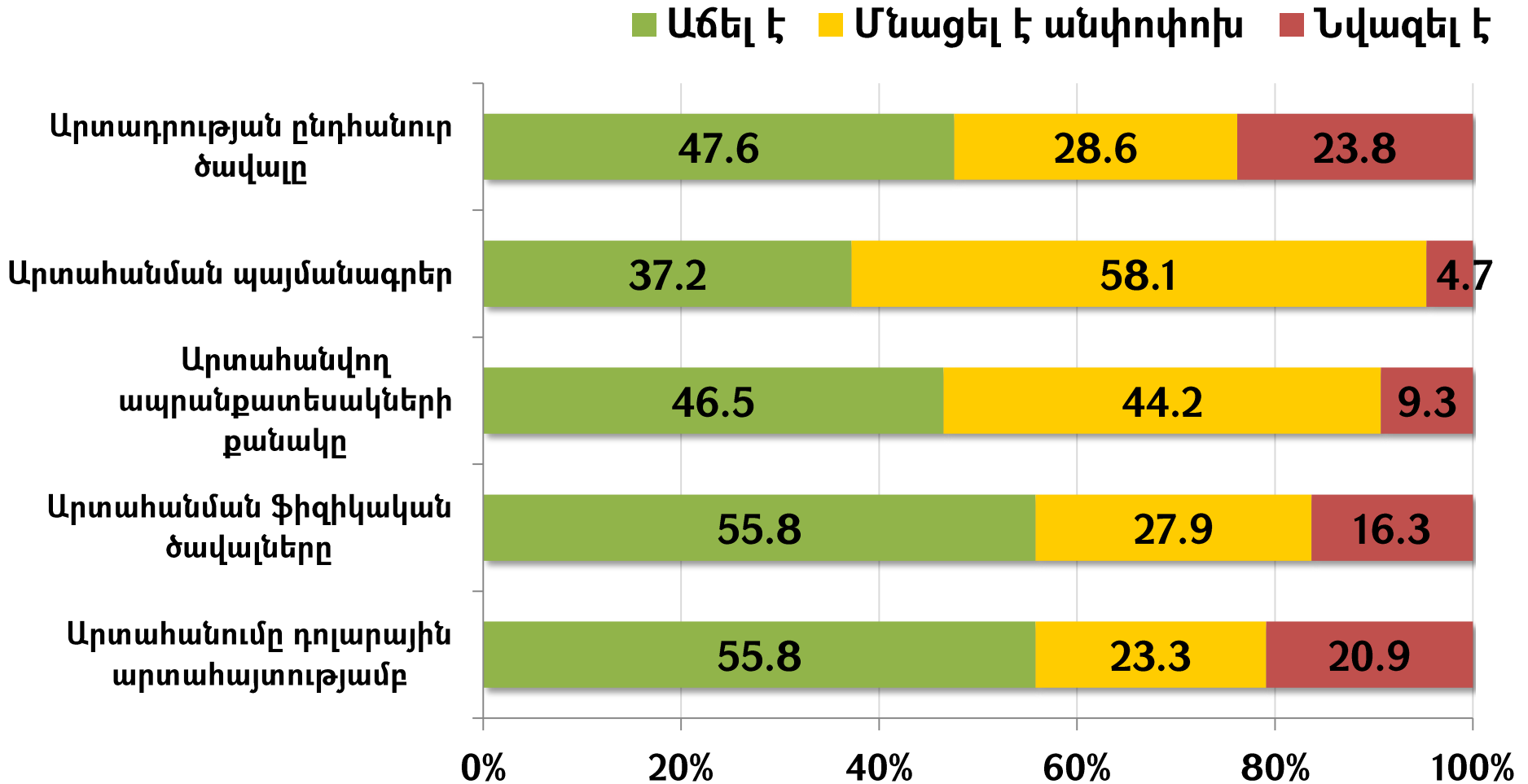
Նպատակը՝ հետևել արտահանող ձեռնարկությունների արտադրության, վաճառքի և ներդրումների փոփոխության միտումներին, գնահատել ապագայի սպասումներն ու հեռանկարը

Հետազոտության գործիքը՝ հատուկ մշակված հարցաթերթ

Ընտրանքը՝ ՀՀ 70 արտահանող ձեռնարկություններ

Արտադրության և արտահանման փոփոխությունը 2011-ին նախորդ տարվա համեմատ

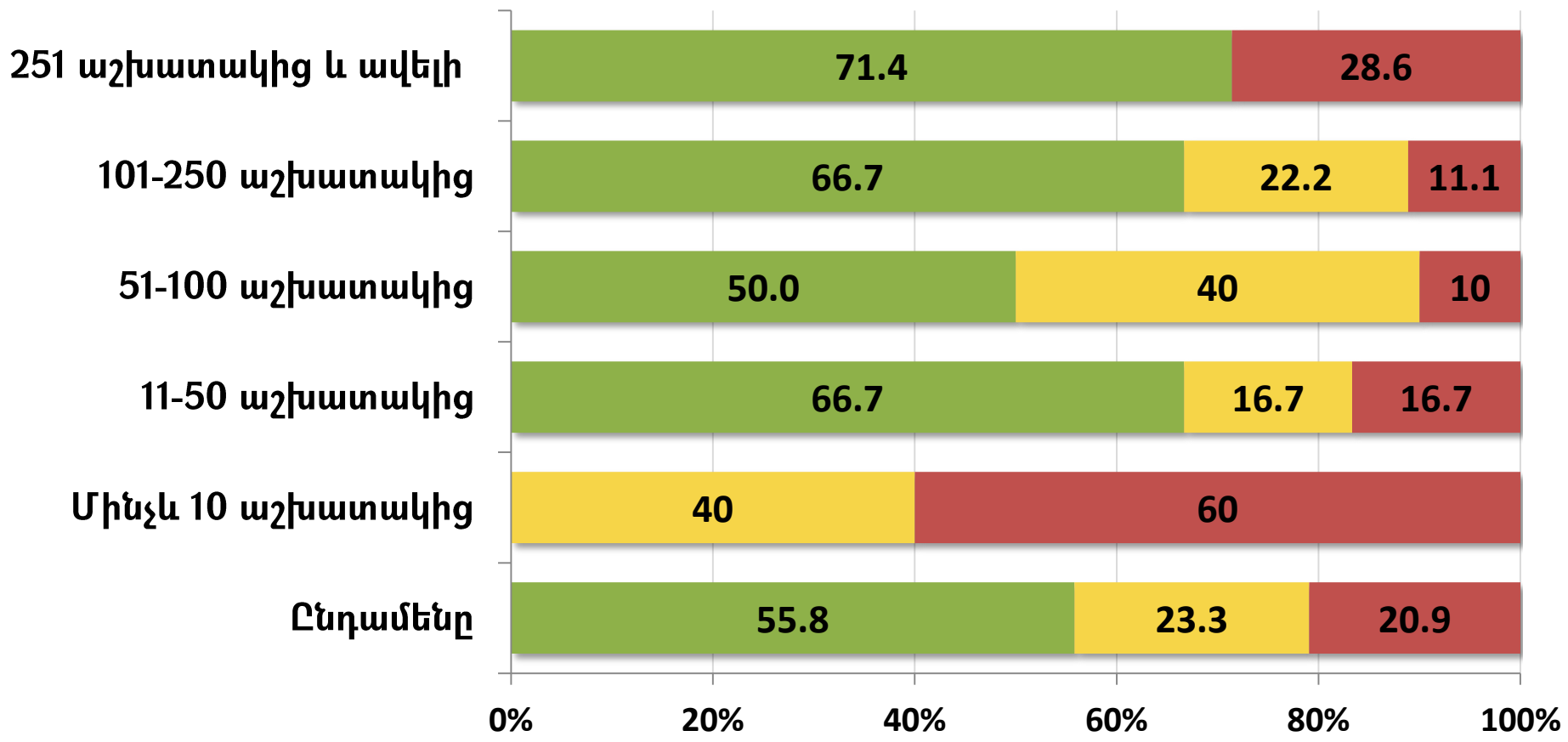
ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄԸ ԴՐԱԿԱՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐ Է ԴՐՍԵՎՈՐԵԼ

Արտահանման փոփոխությունն ըստ ձեռնարկությունների չափերի

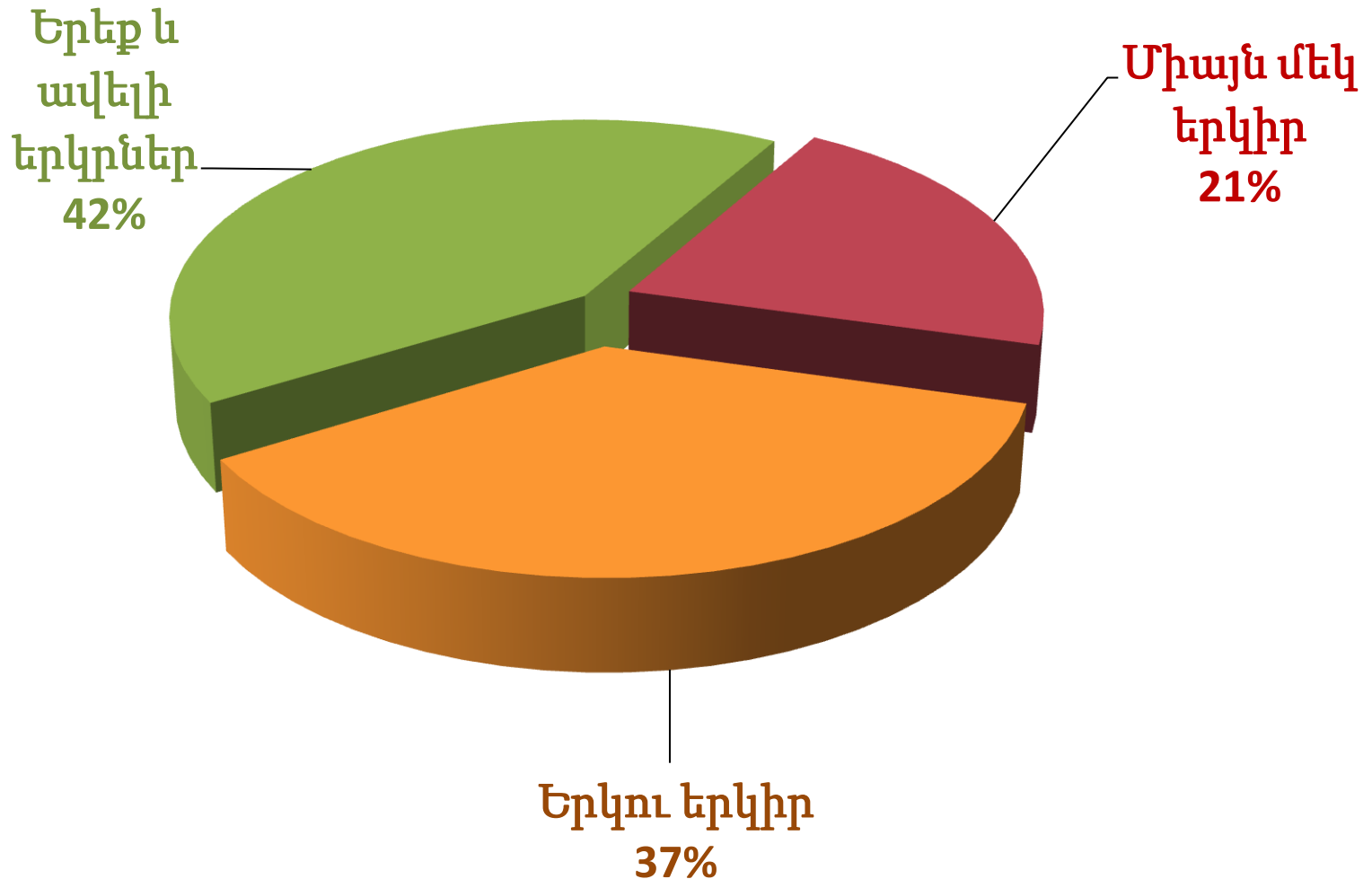
ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄՆ ԱՃԵԼ Է ՀԻՄՆԱԿԱՆՈՒՄ ՄԵԾ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄՈՏ

■ Աճել է ■ Մնացել է անփոփոխ ■ Նվազել է

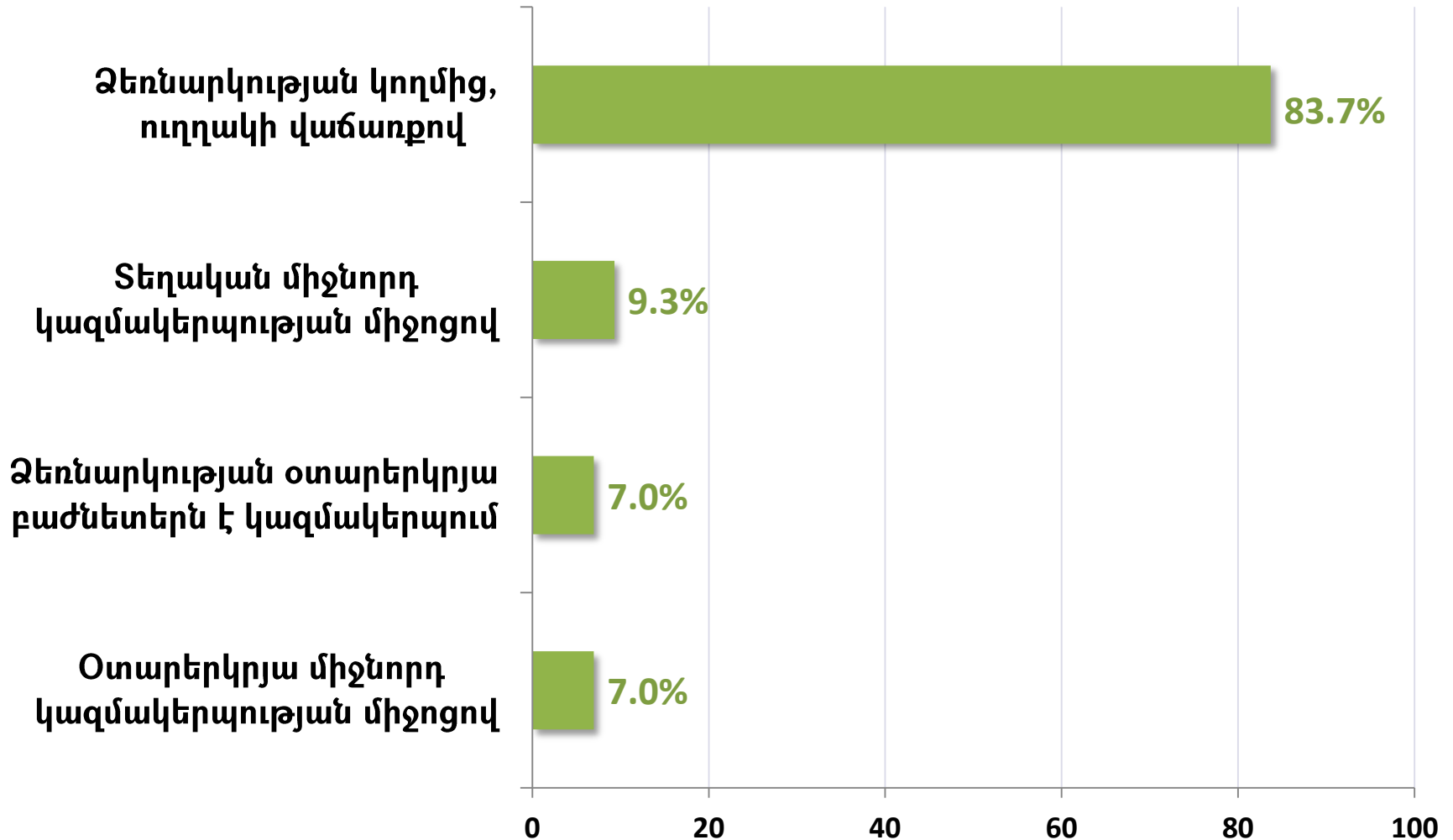
Արտահանման շուկաների թիվը

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄ Է ՄԵԿԻՑ
ԱՎԵԼԻ ԵՐԿՐՆԵՐ

Արտահանման հիմնական եղանակները

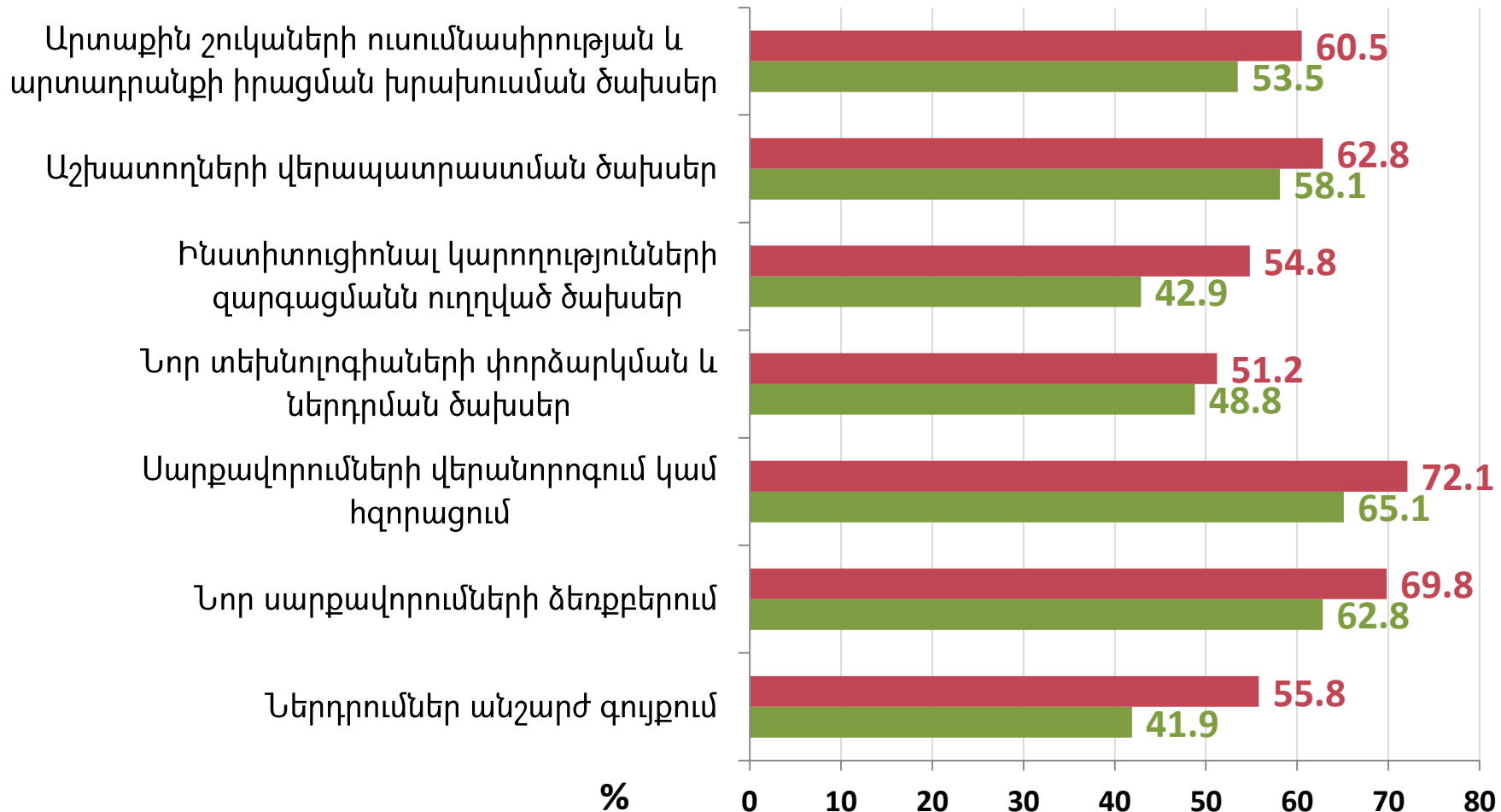
ՄԻՋՆՈՐԴ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ ԴԵՌԵՎՍ
ԶԱՐԳԱՑԱԾ ՉԷ

Իրականացված և կանխատեսվող ներդրումները

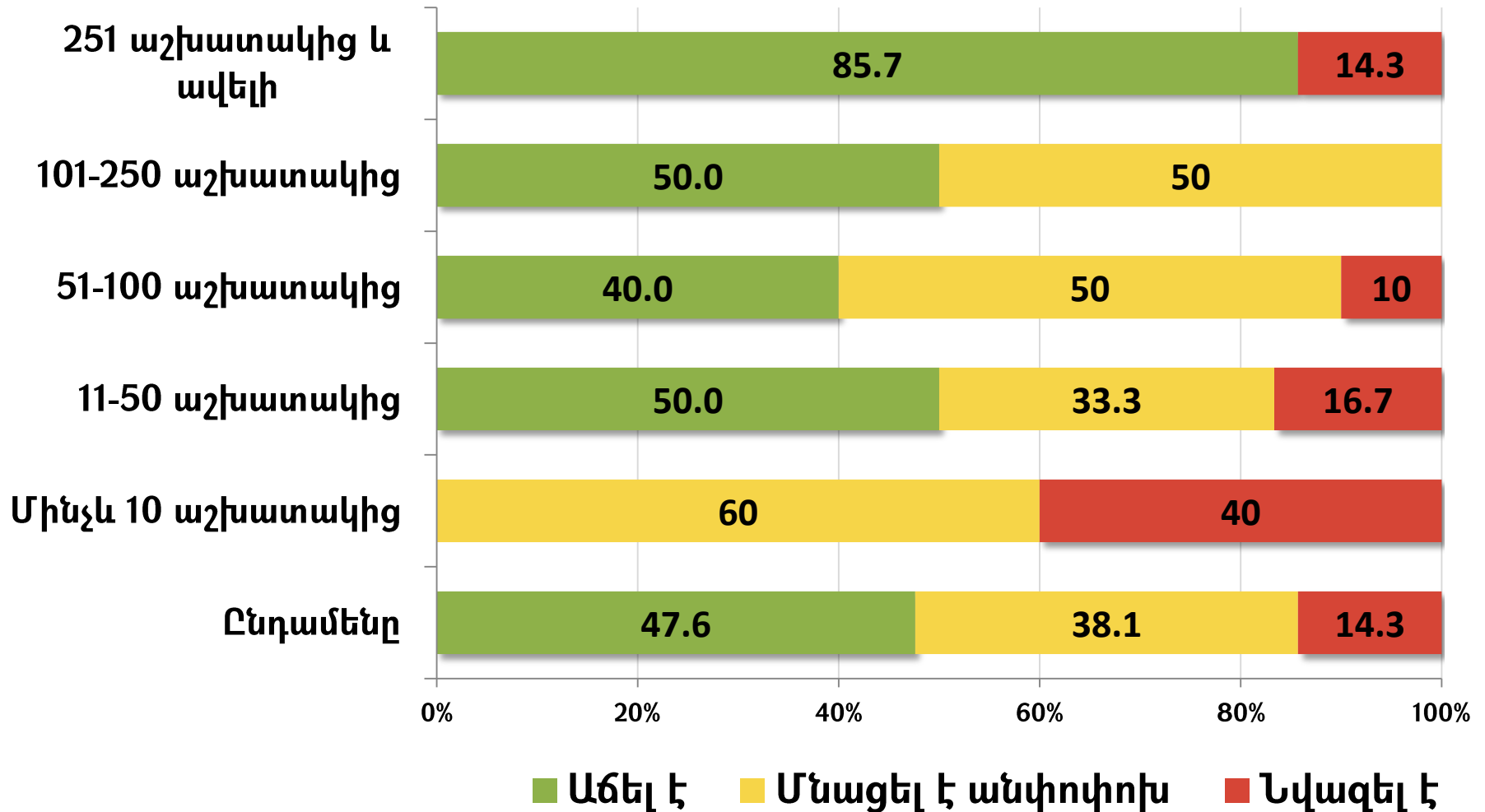
2012-ԻՆ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՒՄ ԵՆ ԱՎԵԼԻ ՇԱՏ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՈՒՂՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ

■ 2012 (կանխ.) ■ 2011

Իրականացված ներդրումներն ըստ կազմակերպությունների աշխատակիցների թվի

ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐՆ ԱՃԵԼ ԵՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆՈՒՄ ՄԵԾ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄՈՏ

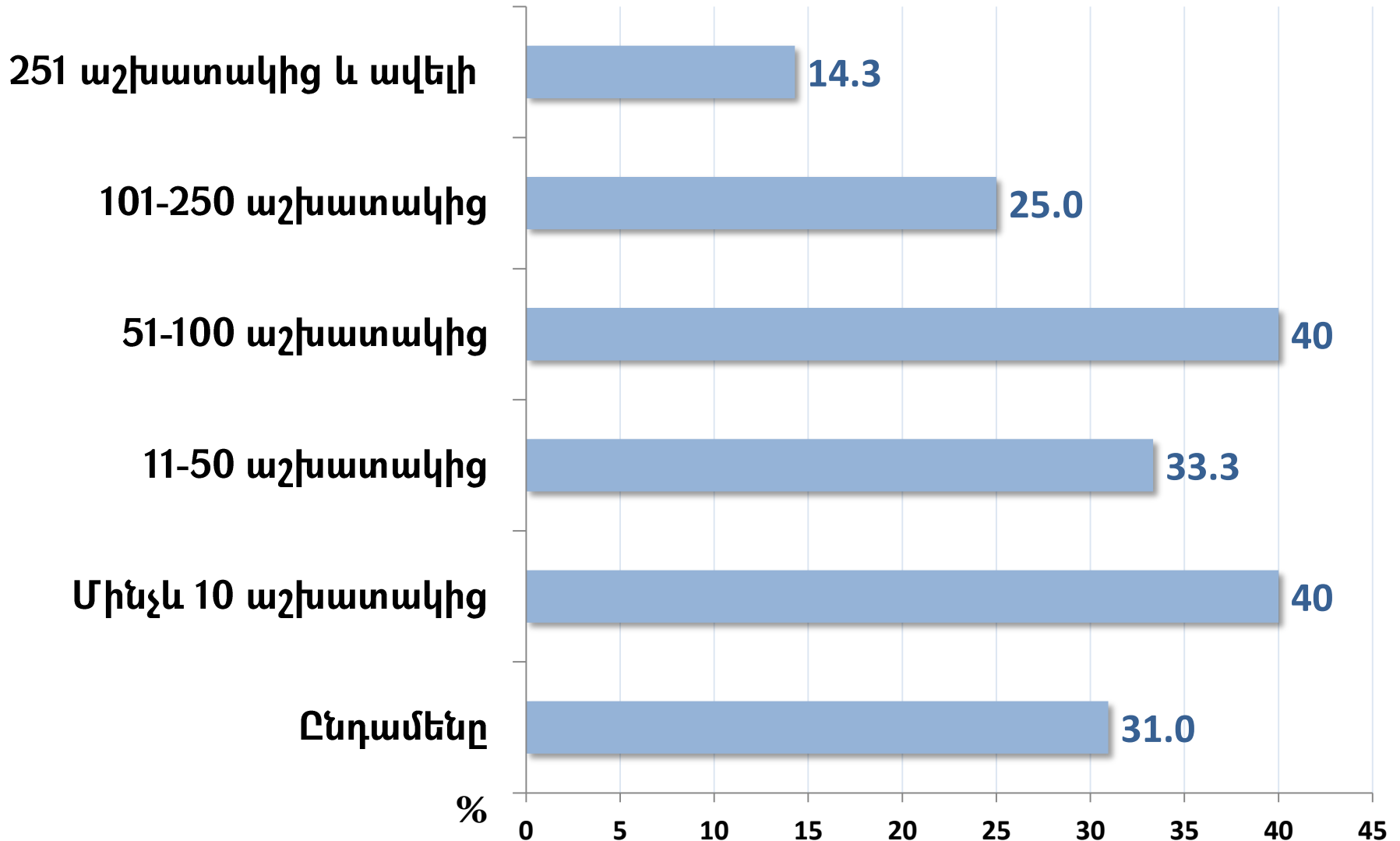
Արտահանման ծավալների փոփոխությունն ըստ զբաղվածության և ներդրումների փոփոխության

%	Արտահանումն աճել է	Արտահանումը մնացել է անփոփոխ	Արտահանումը նվազել է
Ներդրումների ծավալները			
Աճել է	75.0	15	10
Մնացել է անփոփոխ	37.5	43.8	18.8
Նվազել է	33.3	-	66.7
Աշխատողների թվաքանակը			
Աճել է	72.2	17	11
Մնացել է անփոփոխ	47.4	37	16
Նվազել է	33.3	-	67
Միջին աշխատավարձը			
Աճել է	62.1	21	17
Մնացել է անփոփոխ	42.9	29	29
Ընդամենը	55.8	23.3	20.9

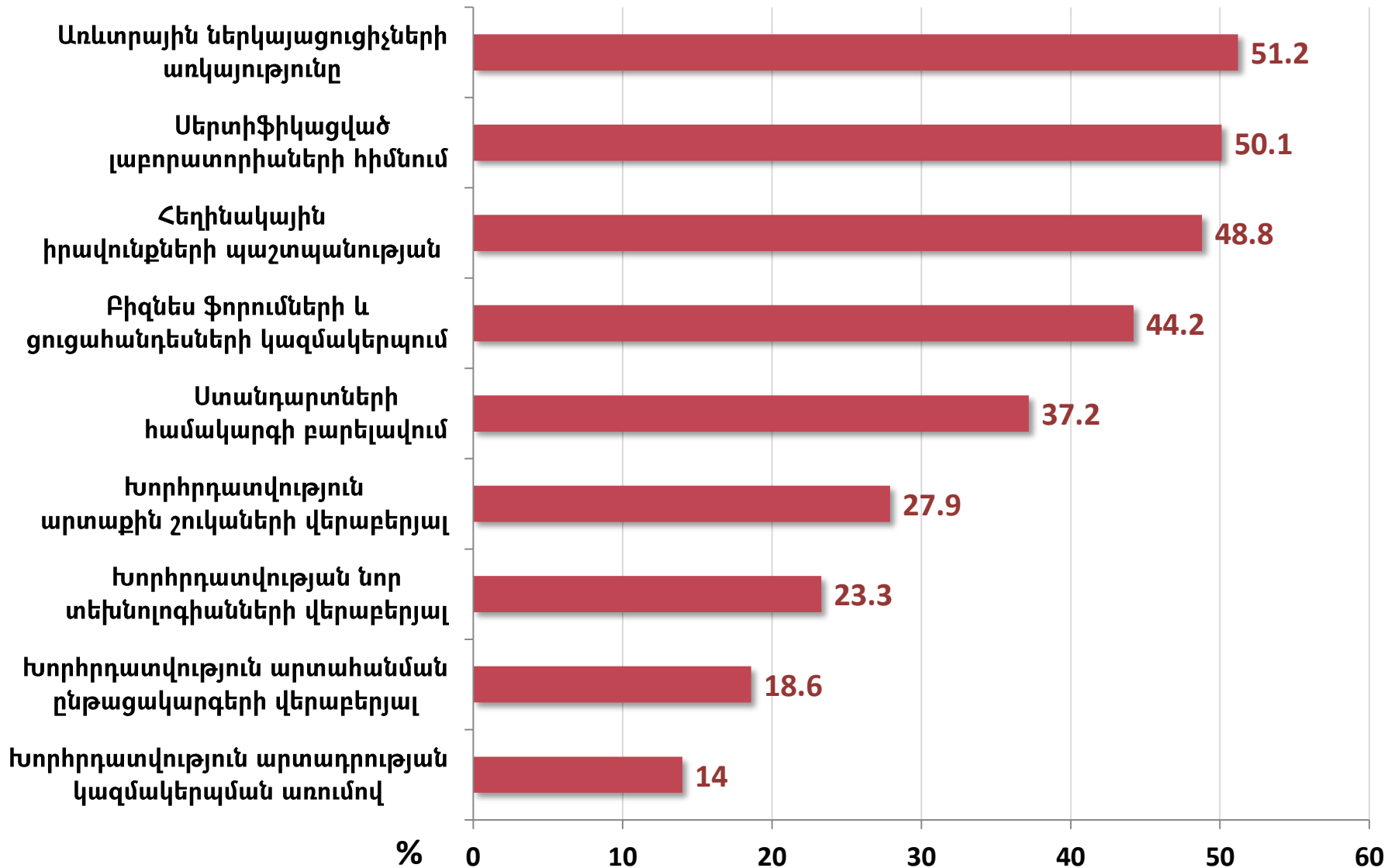
Արտահանման խոչընդոտների կարևորումը

%	Էական	Մասամբ էական	Ոչ էական
Ստանդարտները	11.6	23.3	65.1
Լաբորատոր պայմանները	23.3	9.3	67.4
Արտահանման ընթացակարգերի բարդությունը	23.3	14	62.8
Բեռնափոխադրող ընկերությունների թույլ կարողությունները	18.6	20.9	60.5
Արտահանման ընթացակարգերի վերաբերյալ խորհրդատվության պակասը	20.9	20.9	58.1
Արտաքին շուկաների ուսումնասիրություն- ների ոչ լիարժեքությունը/ բացակայությունը	32.6	25.6	41.9
Նյութատեխնիկական մատակարարման հետ կապված դժվարությունները	30.2	25.6	44.2

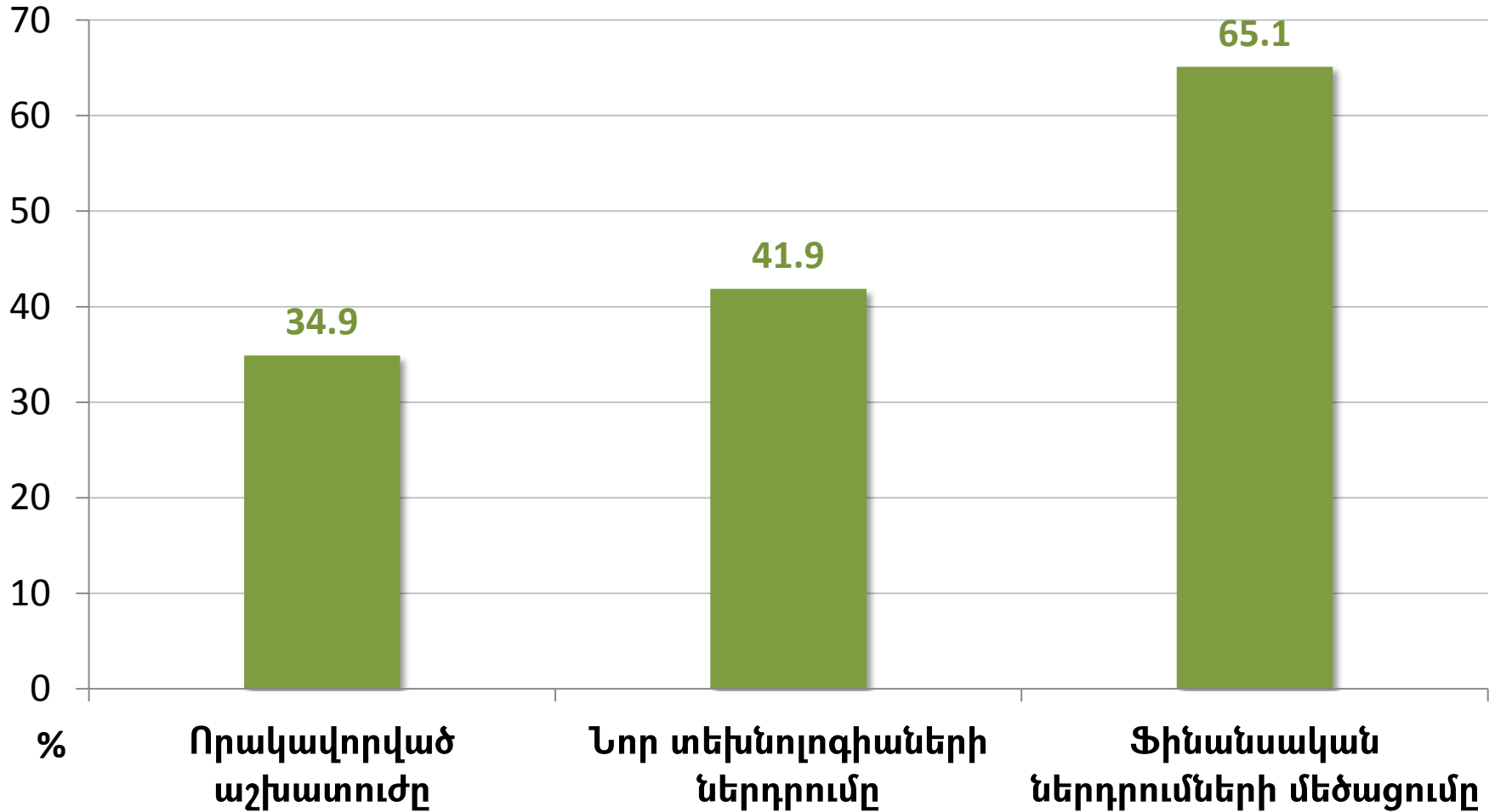
Ներքին գործարար միջավայրի գնահատումը որպես խոչընդոտ

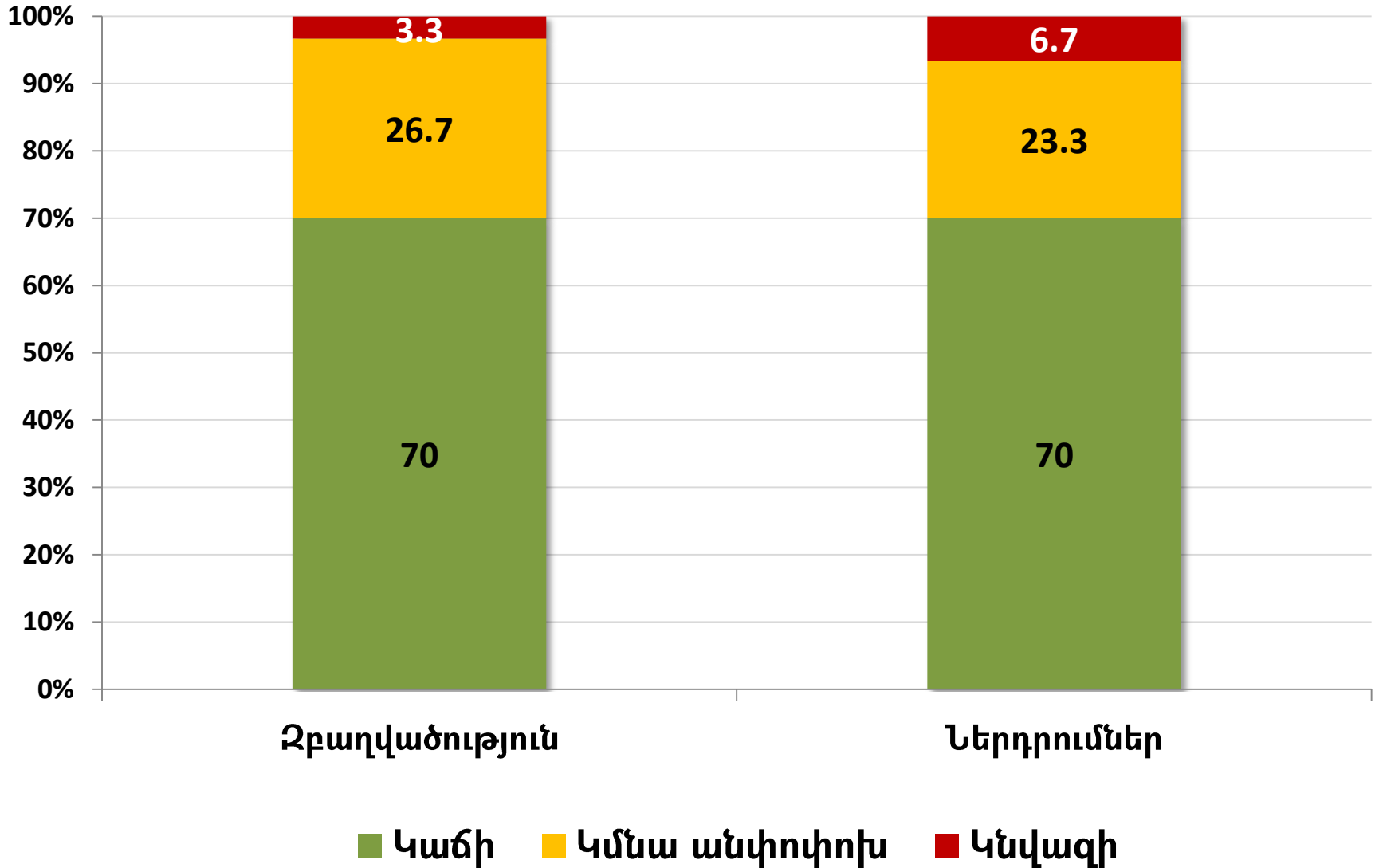
Արտահանման աջակցությանն ուղղված միջոցառումների կարևորումը

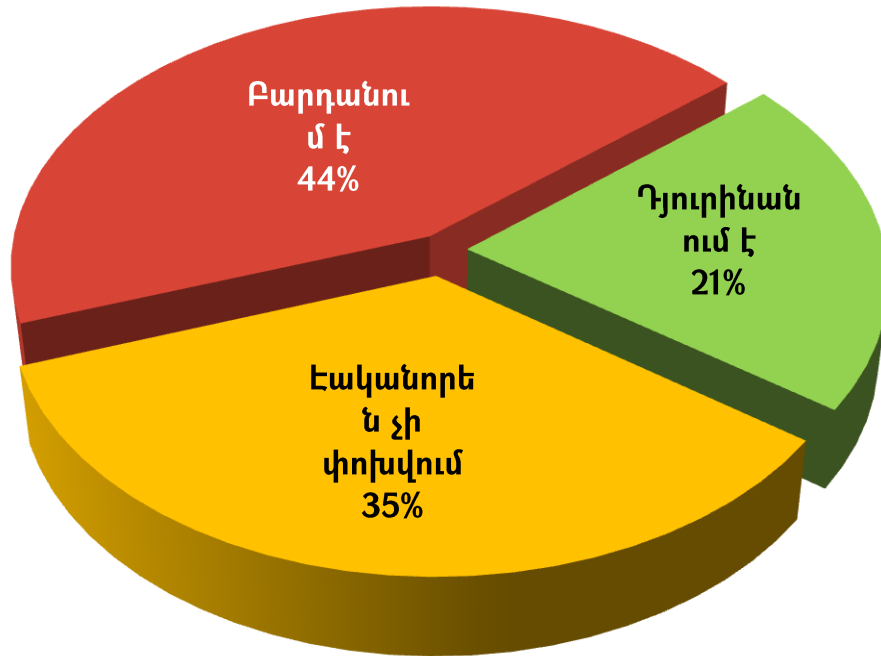
Արտահանման աճը լավագույնս խթանող միջոցառումները

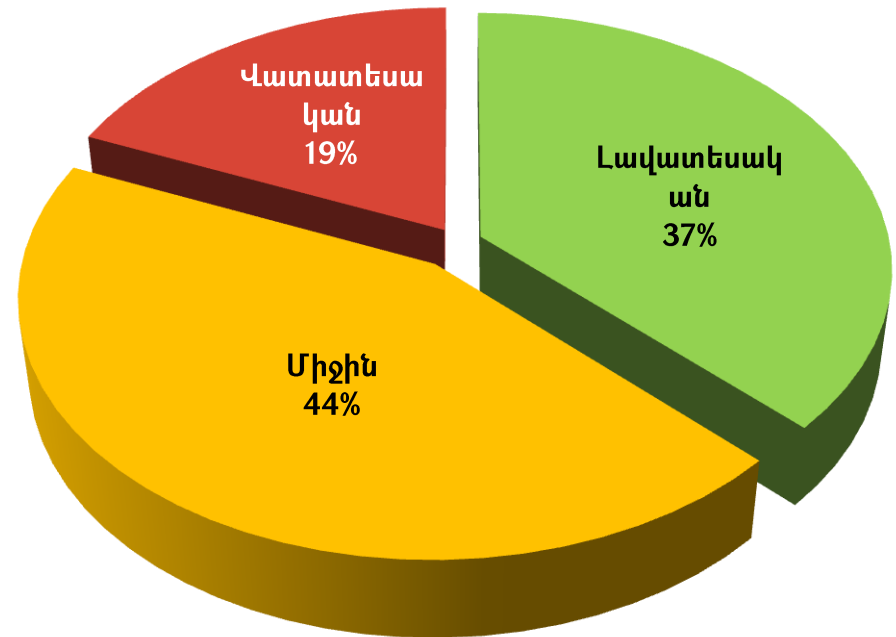
Ներդրումների և զբաղվածության կանխատեսումներն արտահանման աճ

Գործարարությանը զբաղվելու պայմանների գնահատականը

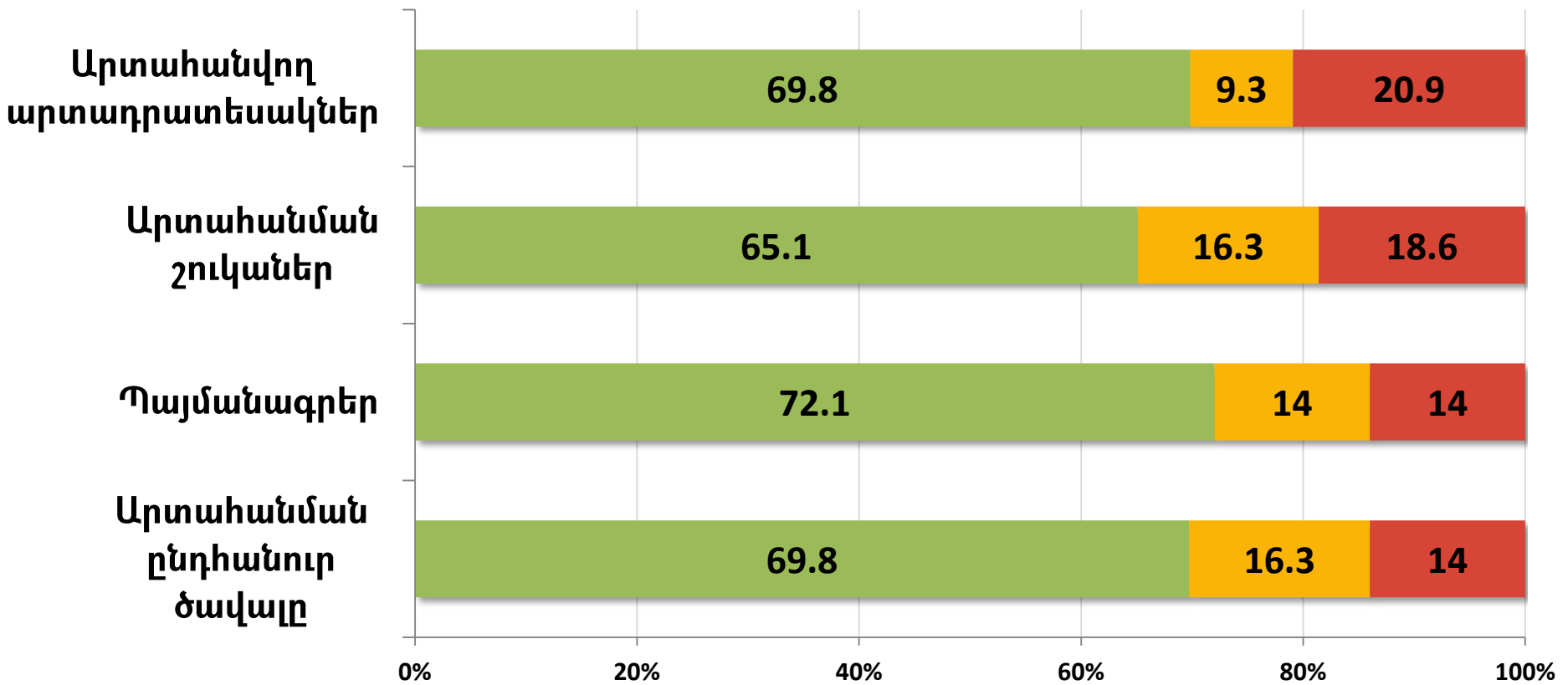

Հայաստանում տնտեսության զարգացման հեռանկարի գնահատականը

Արտահանման ցուցանիշների փոփոխության կանխատեսումներ

■ Կավելանա ■ Կմնա անփոփոխ ■ Կկրճատվի

ՀՀ-ԵՄ ազատ առևտրի գոտու ազդեցության գնահատումներ

- ՀՀ առևտրային քաղաքականության ընդհանուր պատկերը
- Ներմուծման կարգավորման ազդեցությունը
- Արտահանման կարգավորման ազդեցությունը

Առևտրային քաղաքականության ընդհանուր պատկերը (1)

- **Արտաքին առևտրի քաղաքականությունը տնտեսական աճի և զարգացման տեսանկյունից**
- **Հայաստանն ունի բավականին պարզ և լիբերալ արտաքին առևտրի համակարգ**
- **Հայաստանը ԱՀԿ մոդելային երկիր՝ 2010-ի Առևտրային քաղաքականության առաջին ԱՀԿ քննությունը**

Առևտրային քաղաքականության ընդհանուր պատկերը (2)

- **Արտահանումն ազատված է ԱԱՀ-ից և մաքսատուրքից**
- **Մեծամասամբ ադվալորային մաքսատուրքեր**
- **Առավելագույնը 15% մաքսատուրքի վերին սահման**
- **0 կամ 10 % տոկոս մաքսատուրքի կիրառվող դրույքաչափ**
- **2.8 % միջին ներմուծման էֆեկտիվ մաքսատուրք**
- **ԱԱՀ-եր ԱՊՀ երկրների հետ**
- **ԱՄՆ-ի, Կանադայի, Ճապոնիայի, Շվեյցարիայի և ԵՄ-ի տրամադրած արտահանման արտոնյալ GSP ռեժիմ**

ՀՀ-ԵՄ ԽՀ Ազատ առևտրի համաձայնագիրը

- 2010-ից՝ ԵՄ Ասոցացման Համաձայնագրի բանակցություններ
- 2012-ից՝ ԽՀ Ազատ առևտրի գոտու բանակցություններ
- ԽՀ ԱԱՀ-ն ենթադրում է առևտրի կարգավորման եվրոպական չափանիշներ և ինստիտուտներ
- Հիմնական ուղղությունները.
 - Սակագնային ազատականացում,
 - Առևտրի տեխնիկական խոչընդոտներ և ոչ սակագնային կարգավորում,
 - Սանիտարական և բուսասանիտարական միջոցառումներ,
 - Մտավոր սեփականություն և հեղինակային իրավունքներ,
 - Պետական գնումների համակարգ,
 - Այլ ուղղություններ (գործարարար /ներդրումային միջավայր):

ԽՀ Ազատ առևտրի համաձայնագրի ազդեցության գնահատումը

- **Ակնկալվում է ազատականացված և մատչելի մուտք եվրոպական շուկաներ**
- **Խոշոր ինստիտուցիոնալ և կարգավորիչ բարեփոխումներ**
- **Եվրոպական պահանջների բավարարումն այլ զարգացած շուկաների մուտքի հեռանկար է**
- **Բազմապիսի տնտեսական և սոցիալական հետևանքներ**
- **Ազդեցության գնահատման մեթոդական դժվարություններ**
- **Գնահատմանն ուղղված տարբեր հետազոտությունների անհրաժեշտությունը**

Կիրառված մեթոդաբանություն և տվյալներ

- Համեմատվել են Հայաստանի, ԵՄ-ի և մյուս հիմնական գործընկերների առևտրային ռեժիմները և առևտրային հոսքերը
- ԱՏԳԱԱ 6-անիշ դասակարգման տվյալների բազա
- Տվյալների աղբյուրը ITC, UNCTAD, exporthelp և ՀՀ մաքսային վիճակագրություն
- Առանձնացվել են փոքր և պատահական գործարքները
 - Ներմուծման գործարքներից չեն դիտարկվել վերջին երեք տարում առավելագույնը 19 հազար դոլարի ներմուծումը (որպես ոչ կայուն կամ պատահական ներմուծում), 999999 դասին դասակարգված արտադրանքի ներմուծումը և բնական գազը
- Արտահանման և ներմուծման վրա ազդեցությունը դիտարկվել է առանձին-առանձին
- Առանձնացվել է սակագնային և ոչ սակագնային ազատականացման էֆեկտները
- CGE մոդելի կիրառում և մասնակի հավասարակշռություն

Ազդեցության մեխանիզմները

- **Արտադրական ազդեցություն (էֆեկտ)**
 - Ներմուծվող սարքավորումների և արտադրության միջոցների գներ
 - Տեղական ապրանքների/արտադրության փոխարինում
 - Արտահանման և արտադրության աճ
- **Սպառողական ազդեցություն (էֆեկտ)**
 - Սպառողական գների նվազում
 - Ապրանքների որակի և բազմազանության
- **Բյուջետային ազդեցություն (էֆեկտ)**
 - Մաքսատուրքերից եկամուտների կրճատում
 - ԱԱՀ-ի բազայի նվազում
 - Տեղական արտադրության հարկերի կրճատում / ավելացում
- **Սոցիալական (բնապահպանական, առողջապահական և այլ) և զարգացման այլ ազդեցություններ**

Ներմուծման կարգավորման ազդեցությունը

Կախված է.

- Առկա սակագնային կարգավորման և գոյություն ունեցող արտոնությունների համակարգերից**
- գործող ԱԱՀ-երից**
- ներքին շուկայում և ներմուծման գործարքներում ոչ սակագնային բարիերների կիրառումից**
- առևտրի շրջանցման ծավալներից**

Ներմուծման հոսքերն 2011-ին ըստ մաքսային ռեժիմների և երկրների խմբերի

	Ընդամենը	ԵՄ (27)	ԱԱՀ գործընկերներ	Այլ երկրներ	Ընդամենը ոչ ԵՄ երկրներ
Ընդամենը	3,566.3	1,065.3	932.6	1,568.4	2,501.0
Ազատականացված	2,946	938	699	1,310	2,008
Հարկվող	619.8	127.1	233.9	258.8	492.8
<i>Տոկոսային բաշխումը երկրների խմբի մեջ</i>					
Ընդամենը	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Ազատականացված	82.6	88.1	74.9	83.5	80.3
Հարկվող	17.4	11.9	25.1	16.5	19.7
<i>Տոկոսային բաշխումն ըստ կիրառվող ռեժիմի</i>					
Ընդամենը	100.0	29.9	26.1	44.0	70.1
Ազատականացված	100.0	31.8	23.7	44.4	68.2
Հարկվող	100.0	20.5	37.7	41.8	79.5

Ներմուծման հոսքերը 2011-ին ըստ մաքսային ռեժիմների և երկրների խմբերի

Հայաստանի ներմուծումն այն արտադրատեսակների գծով, որոնք ներմուծվել են միայն ԵՄ-ից կամ միայն այլ երկրներից

	Միայն ԵՄ երկրներ	Միայն ԱԱՀ գործընկերներ	Միայն Այլ երկրներ	Ընդամենը
Ընդամենը	23.5	186.1	223.3	433.0
Ազատականացված	14.7	176.3	189.8	381
Հարկվող	8.7	9.8	33.6	52

Ազդեցության ուժգնությունը

- Ոչ մեծ բացասական բյուջետային ազդեցություն՝ տարեկան շուրջ 20-25 միլիոն դոլարի եկամուտների կորուստ
 - Առաջնային ազդեցություն՝ 14 մլն դոլար
 - Շրջանցման ազդեցություն՝ 6.6 մլն դոլար
- Դրական սպառողական ազդեցություն՝ ներմուծվող առանձին ապրանքների մինչև 12 տոկոս գնանկման, արտադրանքի որակի և բազմազանության աճի տեսքով,
- Որոշ (փոքր) արտադրական բացասական ազդեցություն՝ անցում տեղական սպառումից եվրոպականի
- Ոչ սակագնային բարիքների ներդրումը կբերի.
 - Առևտրի մեծածավալ շրջանցման, բյուջեի եկամուտների կորստի, գների բարձրացման և բացասական սպառողական և արտադրական ազդեցության
 - Դրական արտադրական ազդեցություն կլինի գյուղատնտեսության առանձին ենթաճյուղերում:

Արտահանման կարգավորման ազդեցությունը

- Հնարավոր է արտահանման փոփոխության 3 սցենարներ.
 - ա) «ԵՄ արտահանման աճ»
 - բ) «Արտահանման ընդլայնում դեպի ԵՄ»
 - գ) «Նոր արտահանում»
- Աճի գործոնները կամ աղբյուրները.
 - գնային մրցունակության աճն է / սակագնային ազատականացման արդյունքում
 - ԵՄ գոյություն ունեցող ԱԱԲ ռեժիմ
 - GSP համակարգի ընդգրկվածություն
 - ոչ սակագնային բարիքների կիրառում/բավարարում և ներքին արտադրական կարողություններ

Արտահանման հոսքերի կառուցվածքը

Հայաստանի արտահանումը ԵՄ, ԱԱՀ և այլ երկրներ, 2008-2011, տոկոս

	2008	2009	2010	2011
Ընդամենը արտահանում	100.0	100.0	100.0	100.0
ԵՄ (27) երկրներ	54.5	45.2	49.5	46.0
որից՝ Գերմանիա	17.4	16.8	13.1	12.0
ԱԱՀ գործընկերներ	30.8	26.2	23.5	23.0
որից՝ Ռուսաստան	20.3	15.6	15.8	16.7
Այլ երկրներ	14.7	28.5	27.0	31.1

«ԵՄ արտահանման աճի» ներուժը (1)

Հայաստանից ԵՄ արտահանումը և ԵՄ ներմուծման ԱԱԲ մաքսադրույքները

ԱՏԳ ԱԱ	Ապրանքատեսակի անվանումը	2010	2011		GSP +	ԵՄ մաքսային ռեժիմ
		մլն դոլար	կշիռ, %			
260300	Պղնձի հանքաքար և խտանյութ	171.1	230.4	38.0	ոչ	0%
720270	Մոլիբդեն	115.6	121.3	20.0	այո	0%
740200	Անմշակ պղինձ, պղնձե անոդներ	92.6	114.6	18.9	այո	0%
710231	Անմշակ ադամանդ	16.3	40.2	6.6	ոչ	0%
710239	Ադամանդե քար, չտեղադրված	44.3	29.2	4.8	ոչ	0%
810294	Անմշակ մոլիբդեն	15.5	15.4	2.5	ոչ	3%
261390	Մոլիբդենի հանքաքար և խտանյութ	0.0	11.1	1.8	ոչ	0%
852990	Ռադիոսարքի և հեռուստացույցի բաղադրիչ մասեր	3.9	5.5	0.9	այո	0%
840710	Ավիացիոն շարժիչ	0.0	3.5	0.6	այո	0%
220820	Կոնյակ, ռոմ, ջին, օղի, լիկյոր	2.6	2.9	0.5	ոչ	0%
Այլ ապրանքներ		38.7	32.9	5.4	-	-
Ընդամենը ԵՄ արտահանում		500.7	606.9	100.0		

«ԵՄ արտահանման աճի» ներուժը (2)

Արտահանումն առանց հիմնական մետաղների, ադամանդի և էներգետիկայի ոլորտների արտադրանքի ըստ GSP համակարգի ընդգրկվածության, մլն դոլար

	Արտահանում, 2011	Արտահանում ԱԱՀ երկրներ, 2011	Արտահանում ԵՄ երկրներ, 2011	Արտահանում միայն ԵՄ, 2011
Ընդգրկված չեն GSP-ում	52	30	3	0.1
Ընդգրկված են GSP-ում	342	242	35	6.0
Ընդամենը	394.5	272.0	37.8	6.1

Սցենար Ա. «ԵՄ արտահանման աճի» ներուժը փոքր է

- Արտահանման մոտ 90 % ազատականացված է - ԵՄ ԱԱԲ մաքսատուրքը 0%
- Մշակող արդյունաբերության արտահանումը ԵՄ կազմում է մոտ 38 միլիոն, որից 35 միլիոնի շրջանառությունն ընդգրկված է GSP համակարգում
- Կարող է շահել միայն 3 միլիոնի շրջանառությունը՝ որը ՀՀ տնտեսության համար ոչ նշանակալից է
- Սցենար Ա-ի ներուժը շատ փոքր է

Սցենար Բ. «Արտահանման ընդլայնում դեպի ԵՄ»

Կախված է, թե.

1. ինչ է արտահանվում դեպի այլ երկրներ և ինչպիսի ռեժիմ ունի ԵՄ-ն այսօր
2. որքան մեծ են ոչ սակագնային խոչընդոտների դերը

Արտահանման հոսքերը 2011-ին . առանց հիմնական մետաղների, ադամանդի և էներգետիկայի ոլորտների արտադրանքի ըստ GSP համակարգի ընդգրկվածության, մլն դոլար

	Արտահանում, 2011	Արտահանում ԱԱՀ երկրներ, 2011	Արտահանում ԵՄ երկրներ, 2011	Արտահանում միայն ԵՄ, 2011
Ընդգրկված չեն GSP-ում	52	30	3	0.1
Ընդգրկված են GSP-ում	342	242	35	6.0
Ընդամենը	394.5	272.0	37.8	6.1

Սցենար Բ. «Արտահանման ընդլայնում դեպի ԵՄ» ներուժը փոքր է

- Հայաստանի մշակող արդյունաբերության և գյուղմթերքների արտահանումը կազմում է ընդամենը 395 միլիոն, որի 87% ընդգրկված է GSP համակարգում
- GSP համակարգում չընդգրկված 50 միլիոնի շրջանառությունից 15 միլիոնը մրգեր են
- Այսպիսով, ատահանումը սահմանափակվում է տրանսպորտային և ոչ սակագնային խոչընդոտներով
- Սցենար Բ-ի ներուժը ևս փոքր է

Սցենար Գ. «Նոր արտահանում»

- **Նոր արտադրանքի և արտադրության ստեղծում**
- **Տեխնոլոգիական զարգացում և ներդրումներ**
- **Ոչ թե առևտրային այլ արդյունաբերական քաղաքականության առարկա**
- **Սցենար Գ-ն երկարաժամկետ բնույթ ունի**

Արտահանման աճի ներուժ. եզրակացություններ

- Սակագնային ազատականացումը Հայաստանի արտահանման վրա չի կարող ունենալ նշանակալի ազդեցություն,
- ԵՄ արդեն իսկ առաջարկվում է բավականին ազատական առևտրի պայմաններ,
- Հայաստանից ԵՄ արտահանվող արտադրանքի զգալի մասը կազմում են մետաղները և ադամանդը,
- Իրական խոչընդոտները ոչ տարիֆային են,
- ԵՄ շուկայի պահանջներին բավարարող հայկական արտադրությունը շատ փոքր է,
- ՀՀ-ԵՄ առևտրի ազատականացումը դրական տնտեսական ազդեցություն չի ունենա՝ առանց Հայաստանի արտադրական կարողությունները և հարակից ենթակառույցների զարգացման:

Աճի կայունություն. Դեպի տեխնոլոգիական զարգացում

- Քաղաքականության հաջորդ հանգրվանը տեխնոլոգիական ճեղքի հաղթահարումն է, որը երկարատև ծրագրերի և քաղաքականության արդյունք կարող է լինել:
- Առանց մշակող արդյունաբերության ոլորտի վերափոխման Հայաստանում տնտեսական աճը չի կարող լինել կայուն և հարատև:
- Դրա համար պահանջվում են գործարար և ներդրումային դաշտի արտակարգ փոփոխություններ:
- Տեխնոլոգիական առաջխաղացումը և արդիականացումն անցնում է երկու փուլով՝
 - ա) տեխնոլոգիաների ներկրում և փոխանցում,
 - բ) նորարարություն և զարգացում

Ամփոփում

- Եվրոպական տնտեսական ինտեգրացիան մեծ հնարավորություն է
- ԽՀ ԱԱՀ հնարավոր օգուտները երկարաժամկետում են
- Պահանջվում է ձեռնարկությունների զարգացում և համապատասխանեցում միջազգային շուկայի պահանջներին
- Տնտեսական քաղաքականության գերակա ուղղությունը՝ Նոր արդյունաբերական քաղաքականությունն է
- Տնտեսական աճի կայունությունը պայմանավորվում է արդյունաբերական քաղաքականության արդյունավետությամբ, որը պետք է նպաստի ինքնաբացահայտման գործընթացին և հանգեցնի տեխնոլոգիական զարգացման:

Շնորհակալություն